Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2 Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.30 Šil., mesečna naročnina 5 Šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XX. Celovec, petek, 26. februar 1965 Štev. 9 (1187)

Naše mesto je na strani delovnega človeka

s katerim nas vežejo sorodni gospodarski in socialni pogledi

Vsakokrat pred volitvami je prav in dobro, da pri oceni strank, ki se potegujejo za naše glasove, osvetljimo najprej razvoj v preteklosti in se ozremo na doprinos strank k temu razvoju. Le tako lahko presodimo, kako bodo po volitvah izpolnjena naša pričakovanja. Volitve namreč odločilno vplivajo na nadaljnji politični, gospodarski, socialni in kulturni razvoj v deželi. Zato je volivčeva odločitev pri volitvah njegov osebni doprinos k nadaljnjemu izoblikovanju življenjskih pogojev in mora biti zato razumna, ne pa stvar srca in patetičnih gesel.

Nič drugače ne stojijo stvari pri volitvah deželnega zbora v nedeljo 14. marca 1965. Tudi koroški Slovenci imamo pravico in dolžnost, da se odločamo po svojem razumu in da kot volivci s svojimi glasovi doprinesemo svoj del za boljše izoblikovanje naših življenjskih pogojev. Ozemlje, na katerem živimo kot avtohtono ljudstvo, je še vedno zaostalo in gospodarsko preslabo razvito, še vedno tisoči naših ljudi ne najdejo kruha in dela na domačih tleh in morajo za njim v tujino, kamor se izseljujejo. To pa nam gotovo ne koristi.

Če le malo poznamo razvoj naših krajev v preteklosti in če primerjamo njihovo sedanjo gospodarsko podobo s podobo v prvi republiki in pod stanovsko državo ter nacizmom, potem lahko spoznamo, da so vzrok zaostalosti naših krajev režimi, ki so nam vladali v preteklosti do leta 1945 in katerih koncepte tudi še danes naletimo pri ÖVP in FPÖ. Ob tem pa tudi lahko ugotovimo, da so se pričeli življenjski pogoji na Južnem Koroškem boljšati, odkar je SPÖ vodilna sila v deželi.

Ta ugotovitev velja tako v pogledu na naše narodnostno in kulturno življenje, kot v pogledu na gospodarski, socialni in komunalni razvoj Južne Koroške, zlasti pa njenih občin, ki jih vodijo socialisti. Primerjajmo skrajno slabe možnosti za komunalno dejavnost naših občin v prvi republiki in stanovski državi z njihovo današnjo gospodarsko in socialno iniciativnostjo. Pomislimo, da sta v prvi republiki po naših krajih število delovnih mest ter število obrtnikov in industrijskih podjetij padala in da pričenjata šele v zadnjih dveh desetletjih po malem spet naraščati. Pomislimo na stanje deželnih cest in občinskih potov pred 30 leti in primerjajmo ga z današnjim, potem bomo videli, kakšno vlogo igra v našem kmetijstvu in gozdarstvu, v obrtništvu in v razvoju turizma njihovo zboljšanje in sprememba v položne ceste. Pri tem pa tudi ne pozabimo, da se v ta razvoj tudi sami v vedno večji meri vplivno vključujemo in da ga lahko sooblikujemo, kar v prvi republiki in v stanovski državi, ko so usodo dežele vodili drugi, skoraj ni bilo mogoče.

Gotovo smo še daleč od tega, ko bomo lahko rekli, da sta zaostalost in gospodarska nerazvitost naših krajev odpravljeni in da smo postali na vseh področjih družbenega življenja enakopravni. Na podlagi izkušenj zadnjih desetih let pa pravtako lahko rečemo, da sta nadaljnji uspešni razvoj po naših krajih in naša udeležba na njem zagotovljena, če pri volitvah okrepi SPÖ svoje pozicije. O njej vemo, da ni le najdoslednejša v vprašanjih sožitja in narodnostne tolerance, marveč tudi dosledna v izvajanju svojega splošnega programa v prid dežele.

Vsi živimo od dela svojih rok in bistrosti svojega razuma. Vsi pa vemo, da uspeh obojega ni odvisen le od naše volje, marveč v čedalje večji meri od predpogojev, ki jih ustvarja družba zlasti s sredstvi, ki jih zbira iz naših davkov in s katerimi razpolaga. Finančna moč v deželi in po občinah je odvisna od razdelitve teh davčnih donosov med republiko, zveznimi deželami in občinami. V tem pogledu pa je Koroška še vedno na slabšem kot druge dežele, ker delijo na Dunaju ta sredstva vsakokrat drugače. Zato mora biti finančna izravnava med republiko, zveznimi deželami in občinami — zahtevajo koroški socialisti — dolgoročna in mora poleg pravičnega deleža za Koroško na podlagi njenih davčnih donosov upoštevati tudi pospeševanje njenih v razvoju zaostalih predelov in bogastvo otrok v deželi. Ne sme se dogajati, da bodo bogate dežele vedno bogatejše, medtem ko gospodarsko revnejše pokrajine kljub vsem naporom in prizadevanjem prebivalstva zaostajajo v razvoju.

Ob ustanavljanju novih industrijskih podjetij je treba pospeševati obstoječe, pri čemer je treba v enaki meri upoštevati vse predele dežele. Razviti je treba privatno iniciativo v obrti in trgovini, v sklopu naftovoda Trst—Dunaj pa je treba na Južnem Koroškem ustanoviti rafinerijo mineralnih olj. Z gradnjami predvidenih elektrarn na Dravi je treba nadaljevati.

Za uspešen nadaljnji gospodarski razvoj in za razvoj turizma — je med drugim rečeno v socialističnem volilnem programu — je treba skrbeti za zvezno uzakonjenje sredstev za deželne in občinske ceste. Nadalje je treba posvetiti pozornost pospeševanju razvoja zimskega turizma, kanalizaciji ob naših jezerih in oskrbi krajev z neoporečno pitno vodo. V kmetijstvu je treba pospešiti ureditev hudournikov in voda, gradnjo tovornih potov, dokončno elektrifikacijo, razvoj sodobne živinoreje in razvoj izobraževanja kmečkih ljudi. Pospešiti je treba tudi gradnjo stanovanj, šol, dijaških in vajeniških domov, otroških vrtcev ter bolnišnic in zdravilišč. Treba je razvijati kulturno-prosvetno dejavnost in še naprej pospeševati kulturno izmenjavo s sosednimi deželami.

V volilnem programu SPÖ naletimo na zahteve, ki so za prihodnjih pet let mandatne dobe deželnega zbora tudi naše zahteve, vseeno, če smo delavci in nameščenci ali pa kmetje in obrtniki. O izpolnitvi teh zahtev bo odločal bodoči deželni zbor. Odločal bo tako, kakor bodo v njem zastopani socialisti. Tudi naše občine se bodo v bodoče lahko razvijale tako, kakor bodo imele zaslombo v socialističnih poslancih. Zato je v interesu vsega njihovega prebivalstva, da z glasovnico doprinese svoj del za njihovo močno zastopstvo.

Razum nam pravi: če volimo socialiste, s tem nikakor ne prodajamo svoje narodnosti; škodujemo pa sebi in drugim, če se pri volitvah odločimo drugače. Sožitje in naša enakopravnost v političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih dogajanjih v deželi ter potreba našega doslednega prizadevanja v obeh smereh nas napotujejo k odločitvi, da tudi 14. marca volimo Socialistično stranko Avstrije. Nobena druga odločitev nam ne more koristiti.

Volitve niso stvar srca marveč stvar razuma. Zato razsodi stvarno, trezno in zrelo - voli SPÖ!

Imenovan je vodja

oddelka za manjšinsko šolstvo

Z odlokom ministrstva za pouk je bil okrajni šolski nadzornik Rudi Vouk imenovan za vodjo oddelka za manjšinsko šolstvo pri koroškem deželnem šolskem svetu. V pristojnost tega oddelka spadajo vse zadeve šol in pouka v smislu manjšinskega šolskega zakona z dne 19. 3. 1959.

S tem je ministrstvo ugodilo skupnemu predlogu obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, na katerem je bil nadzornik Vouk predlagan na prvem mestu.

Novega vodjo oddelka čakajo težke naloge, ker je ravno na šolskem področju obilo nedostatkov kot posledica številnih v pretekli dobi neizvedenih potrebnih ukrepov za dosledno izvedbo tozadevnih določil zakona in državne pogodbe. Zato mu tem bolj upravičeno želimo obilo uspeha na odgovornem mestu.

Živahna diplomatska aktivnost Avstrije

Avstrija postaja zaradi svoje geografske lege in predvsem po zaslugi svoje nevtralnosti čedalje bolj središče živahne diplomatske aktivnosti, h kateri v zadnjem času bistveno prispevajo tudi vodilni avstrijski politiki. Ta aktivnost avstrijske zunanje politike se v glavnem odvija v treh smereh: namreč v smeri poglabljanja dobrih odnosov s sosednimi državami; v prizadevanju za izboljšanje gospodarskega sodelovanja in končno kot prispevek k zmanjšanju napetosti med Vzhodom in Zahodom.

V letošnjem jubilejnem letu, ko obhajamo v Avstriji 20-letnico osvoboditve in 10-letnico podpisa državne pogodbe, bo Avstrija svoj položaj v mednarodni politiki še znatno okrepila. Predvidenih je cela vrsta obiskov tujih državnikov v naši državi, pa tudi mnogi visoki predstavniki Avstrije nameravajo obiskati razne druge države. Poseben dogodek v tej zvezi bo nedvomno obisk zunanjih ministrov štirih velikih sil-podpisnic državne pogodbe, ki se bodo na povabilo ministra dr. Kreiskega udeležili uradne proslave obletnice podpisa državne pogodbe.

Na področju utrjevanja prijateljskih odnosov med Avstrijo in njenimi sosedami bo važnega pomena uradni obisk kanclerja dr. Klausa v Jugoslaviji, kamor bo odpotoval 23. marca na povabilo predsednika SFRJ Tita. Vicekancler odpotuje danes na večdnevni obisk v Bolgarijo, obratno pa so v teku priprave za obisk predsednika poljske vlade Cyrankiewicza in predsednika romunske vlade Maurerja na Dunaju, kamor bo verjetno letos junija prispel tudi sovjetski državni predsednik Mikojan. Kancler dr. Klaus bo kmalu po povratku iz Jugoslavije obiskal še Francijo, medtem ko je za letošnjo jesen predviden njegov obisk v Združenih državah Amerike. Že dalj časa pa je govora tudi o obisku zveznega prezidenta dr. Schärfa v Angliji.

Potrebna je krepitev Združenih narodov

V devetnajstletni zgodovini OZN se je prvič zgodilo, da se je Generalna skupščina razšla, še preden je začela z rednim delom. Sklenjeno je namreč bilo, da se zasedanje letošnje skupščine odloži do 1. septembra. S tem ni bila ustvarjena le možnost, da se do takrat v internih pogajanjih skuša najti rešitev kočljivih vprašanj okoli mirovnih sil OZN in s temi povezane finančne krize Združenih narodov, marveč se je OZN izognila tudi nevarnosti, da bi nadaljnje vztrajanje Amerike na represalijah proti tistim državam, ki niso plačale prispevkov za mirovne akcije, svetovno organizacijo lahko privedlo na rob razpada.

Komentatorji so mnenja, da je s to odločitvijo doživela Amerika občuten udarec, hkrati pa poudarjajo, da je bil prizadet tudi ugled OZN, ker se je Generalna skupščina razšla, ne da bi razpravljala o tem, zakaj Sovjetska zveza, Francija in vrsta drugih držav nočejo prispevati za mirovne operacije.

V mednarodni javnosti zato prevladuje mnenje, da je danes krepitev OZN ena najnujnejših nalog. To je poudaril tudi ameriški podpredsednik Humphrey, ko je te dni govoril na mednarodni konferenci v New Yorku, kjer je okoli 2000 državnikov, znanstvenikov, pisateljev in filozofov iz vseh delov sveta razpravljalo o problemih miru na svetu v smislu enciklike, ki jo je pokojni papež Janez XXIII. objavil pod naslovom »Mir na zemlji«. Na tej konferenci so bili kot poglavitni problemi miru naglašeni atomsko tekmovanje, prepad med razvitimi in nerazvitimi predeli sveta ter trenutni položaj v OZN, ki terja nujno krepitev svetovne organizacije. V tej zvezi pa so prisodili pomembno mesto zlasti koeksistenci, enakopravnemu mednarodnemu sodelovanju, reševanju mednarodnih problemov s pogajanji, spoštovanju suverenosti, integriteti in neodvisnosti, odpravljanju rasne diskriminacije in postavljanju boljših temeljev mednarodnega sodelovanja na sploh.

Na newyorškem zborovanju je govoril tudi generalni sekretar OZN U Tant, ki se je izrekel proti temu, da bi tudi v bodoče izključno velesile odgovarjale za ohranitev miru, marveč bi se morali po njegovem mnenju prizadevati, da bi v interesu miru iskali kompromis, pri čemer naj bi majhne dežele kot zastopnice zmernosti odigrale pomembno vlogo. Poudaril je, da je OZN kljub trenutnim težavam še vedno »idealen okvir« za preprečevanje delitve sveta na rasni, ideološki in ekonomski osnovi, zato »si moramo prizadevati, da bi ustvarili v svetu takšno vzdušje, v katerem bi bila napadalni nacionalizem in ekspanzionizem onemogočena«.

Vzdušje in zaupanje, ki je prevladovalo na konferenci v New Yorku, je v svojem govoru izrazila predstavnica Jugoslavije Vida Tomšič, ki je naglasila: Upajmo, da bo to zborovanje, ki je prvo pomembno zbirališče ljudi, vdanih Združenim narodom, skupaj z milijoni ljudi, ki spremljajo to zborovanje, vplivalo na tiste odgovorne strani, ki bodo usposobile Združene narode, da bodo kot neogiben instrument mednarodnega sodelovanja opravljali svojo nalogo.

„Narodi sveta ne morejo verjeti . . .“

Odpor proti sklepu zahodnonemške vlade o zastaranju nacističnih zločinov se veča tudi v Nemčiji sami, kjer se množijo glasovi, ki resno svarijo pred posledicami, kakršne bo tako zastaranje moralo imeti za ugled Zahodne Nemčije v mednarodni javnosti. Bonski list „Neue Rhein Zeitung" je objavil članek znanega zahodnonemškega publicista in pisatelja Hansa Habeja, ki ostro kritizira zahodnonemškega pravosodnega ministra Bucherja, kateri je zagrozil z odstopom, če bi vlada preklicala svoj sedanji sklep in se pod pritiskom mednarodnega mnenja morda le izrekla proti zastaranju nacističnih zločinov.

„Narodi sveta ne morejo verjeti v pravičnost našega pravosodja — je med drugim rečeno v omenjenem članku — če njegov najvišji predstavnik razglaša, da hoče živeti med morilci." Pisec članka Bucherja obtožuje, da hoče s svojimi grožnjami izvajati pritisk na parlament, ter opozarja, da je bil Bucher tudi sam nacist in zdaj verjetno iz tega razloga zagovarja nacistične zločince.

Protesti proti sklepu zahodnonemške vlade prihajajo še naprej iz vsega sveta. Bonska vlada prejema dnevno množične pošiljke dopisnic iz Češkoslovaške s slikami, ki prikazujejo nacistične represalije v Lidicah, znanem češkoslovaškem mestu, katero so nacisti popolnoma porušili, prebivalce pa do zadnjega umorili. Pa tudi v številnih drugih državah z vso odločnostjo ugotavljajo, da človeštvo ne more in ne sme pozabiti nacističnih zločinov med drugo svetovno vojno.

Na Koroškem šest volilnih skupin

za deželnozborske volitve 14. marca

V nedeljo je potekel rok za vlaganje volilnih list za letošnje deželnozborske volitve na Koroškem. Dosedanjim petim skupinam se je tik pred potekom roka pridružila še nova, tako da se bo za glasove potegovalo skupno šest volilnih skupin, in sicer naslednje:

- **Socialistična stranka Avstrije (SPÖ) — lista 1**
- **Avstrijska ljudska stranka (ÖVP) — lista 2**
- **Svobodnjaška stranka Avstrije (FPÖ) — lista 3**
- **Komunisti in levi socialisti (KLS) — lista 4**
- **Koroška volilna skupnost (KWG) — lista 5**
- **Socialdemokratska stranka (SDP) — lista 6**

EVROPA PRED VPRAŠANJEM:

Od kod električni tok?

V letošnji zimi so vodne razmere zlasti v srednjeevropskih državah za proizvodnjo električne energije dokaj neugodne. Vodne akumulacije so izkazovale ob koncu leta 1964 le okoli dve tretjini svojih povprečnih letnih zalog. Spričo tako neugodnega stanja vodnih rezerv bi bilo seveda tvegano če bi še nadalje za vsako ceno vztrajali pri nesorazmernem črpanju vodne energije za proizvodnjo električnega toka. Zaradi izravnavanja primanjkljaja v proizvodnji električne energije v pretočnih hidroelektrarnah so morale zahodnoevropske termoelektrarne že v zadnjem četrtletju 1964 proizvajati ustrezno večje količine električnega toka. In ker so evropske termoelektrarne precej dobro založene s potrebnimi gorivi, je preskrba srednjeevropskih držav z električno energijo v tekoči zimi zagotovljena tudi v primeru, če bi vodne razmere v teh območjih ostale še nadalje neugodne oziroma četudi bi se morda še bolj poslabšale.

Zaradi navedenega nezadovoljivega stanja vodnih zalog je bila v Italiji proizvodnja električne energije v zadnjih mesecih leta 1964 v termoelektrarnah kar za dve tretjini večja kot v ustreznem razdobju leta 1963. Tudi v Franciji so morali znova pritegniti v proizvodnjo celo tiste termoelektrarne, v katerih so bili zaradi zastarelosti naprav že prenehali s proizvodnjo toka.

O težavnem položaju glede proizvodnje toka v srednjeevropskih hidroelektrarnah kakor tudi o vse večjem naraščanju njegove porabe so na nedavnem zasedanju v mestu Arnhem na Nizozemskem razpravljali zastopniki podjetij iz desetih evropskih držav, ki sodelujejo v mednarodnem združenju elektroenergetskih sistemov za povezano oskrbovanje z električno energijo (UCPTE). Na tem zasedanju je bilo ugotovljeno, da potrošnja električne energije v Evropi s takim tempom narašča, da je nevarnost, da bi že v doglednem času utegnila prehiteti proizvodnjo, čeprav se povsod po Evropi gradijo nove električne centrale z veliko zmogljivostjo. Že v letu 1964 so se morale zmogljivosti evropskih električnih central povečati za okoli 6000 megavatov, (1 megavat = 1 milijon vatov — op. ur.) da so bile v stanju kriti vse bolj naraščajoče potrebe po električni energiji.

Iz podatkov, ki so jih zastopniki omenjene mednarodne organizacije na zasedanju navajali, izhaja, da znašajo celoletne zmogljivosti vseh elektrarn v državah, ki so članice te organizacije, že blizu 100.000 megavatov, ki pa se z novimi energetskimi objekti še nenehno zvišujejo. Vendar pa se je vzporedno s tem tudi potrošnja električne energije v zahodnoevropskih državah v letu 1964 nadalje povečala za 8,3 odstotka in sicer kljub razmeroma mili zimi.

Po dosedanjih izračunih strokovnjakov naj bi se potrošnja električne energije v zahodnoevropskem področju že v desetih letih podvojila. Sicer pa so bili taki izračuni na omenjenem zasedanju ovrženi, vendar postavlja vse širša uporaba električne energije v podjetjih zlasti v zvezi z njihovo napredujočo racionalizacijo, in posebej še široko uvajanje raznih novih strojev in aparatov v gospodinjstvo, nove naloge pred proizvajalce električne energije ne le v Evropi, marveč na svetu sploh. V tej zvezi se vse odločneje postavljajo zahteve po gradnji velikih električnih central na jedrski pogon, ker morejo le take centrale proizvajati električno energijo v okviru rentabilnosti.

Porast proizvodnje toka v Avstriji

Lani se je proizvodnja električnega toka v Avstriji ugodno razvijala. Elektrarne so pridelale 17.233 milijonov kilovatnih ur (kWh) električne energije. S tem je v primerjavi z letom 1963 njihova proizvodnja narasla za 11,4 odstotka. V istem razdobju se je potrošnja električne energije v državi povečala za 5,6 odstotka na 14.124 milijonov kWh. Uvoz električne energije je z 968 milijonov kWh ostal na višini leta 1963, medtem ko se je njen izvoz povečal za 41 odstotkov in je znašal 3659 kWh.

Na proizvodnji električne energije so bile hidroelektrarne udeležene z več kot dvema tretjinama, tako da je na termoelektrane odpadla le pičla tretjina proizvedene električne energije. K porastu proizvodnje je največ prispeval mesec december, ko je bil vodni rezervoar za 26 odstotkov večji kot v decembru 1963. Odštevši Avstrijske zvezne železnice, ki so potrošnjo toka v višini 403 milijonov kWh zmanjšale za 3 odstotke, in odštevši tovarno aluminija v Ranshofnu, ki je največji samostojni potrošnik električne energije, sta avstrijsko gospodarstvo in gospodinjstvo lani potrošila 12.162 milijonov kWh, kar je za 7,8 odstotka več kot v letu 1963.

Gradnja nadaljnih elektrarn v Avstriji sicer trenutno ni pereča potreba, vendar jo nikakor ne kaže odlagati, ker so pri nadaljnjem naraščanju potrošnje kapacitete sedanjih elektrarn lahko v sedmih do osmih letih izčrpane. K nadaljevanju gradenj pa sili tudi nastajajoče pomanjkanje električnega toka v sosednih državah.

Tudi drugod združujejo občine

Ko se je jeseni 1963 koroški deželni zbor odločil, da združi vrsto gospodarsko šibkih občin v močnejše gospodarske enote, so krogi ÖVP in FPÖ zagnali hud vik in krik. Sedaj jih je razvoj po teh občinah poučil nekaj drugega. Že prvo leto združitve je pokazalo vrsto prednosti, ki jih imajo velike občine, ki pa jih prej kot male občine niso imele. Njihova gospodarska moč je narasla, njihova dejavnost v prid občanov pa se je povečala.

Iz istih motivov kot svojčas na Koroškem so sedaj tudi na Štajerskem in na Nižjem Avstrijskem prišli do spoznanja, da probleme malih podeželskih občin ni mogoče drugače rešiti, kot z njihovo združitvijo. Na Štajerskem, kjer ima vodilno besedo ÖVP, so s 1. januarjem 1965 razpustili 27 občin ter jih združili ali pa razdelili na večje občine. O njihovi razpustitvi vendar ni sklepal tamkajšnji deželni zbor, marveč so to opravili s preprostim aktom deželne vlade.

Ta čas pa se je tudi na Nižjem Avstrijskem začel proces združevanja občin, ki bo zajel 100 do 120 občin, ki kot komunalne enote niso več v stanju reševati svojih nalog. Tudi tam odloča ÖVP in tudi tam odloča o razpustu, združitvi in pridružitvi samo akt deželne vlade, ne pa zakon deželnega zbora.

Še vedno težaven položaj tržaškega pristanišča

Avstrija za Trst še vedno pomembno zaledje

Podatki o gibanju pomorskega prometa v tržaškem pristanišču v letu 1964 kažejo, da je promet napredoval za 33.610 ton. V primerjavi z napredkom po drugih italijanskih pristaniščih je sicer ta porast zelo razveseljiv, vendar z ozirom na to, da je promet v tržaškem pristanišču v prejšnjih letih občutljivo stagniral, medtem ko je n. pr. v Genovi in Benetkah silno napredoval in dosegel v Genovi 32 milijonov ton, v Benetkah pa v prvih 10 mesecih lanskega leta 11,5 milijona ton, še nikakor ni mogoče reči, da je Trst rešen skrbi, ki ga tarejo že več let. Celokupni promet v tržaškem pristanišču je namreč v lanskem letu znašal le pičlih 5,4 milijona ton.

Posebne skrbi povzroča Trstu nesorazmerje med uvozom in izvozom v pristanišču. Trst je še vedno v glavnem uvozno pristanišče. Lanskemu uvozu v višini 4,03 milijona ton je stal nasproti zelo nizek izvoz, ki je komaj znašal 1,31 milijona ton. Medtem ko je promet v uvozu narasel za več kot 265 tisoč ton, je promet v izvozu narasel le za 68.000 ton.

Lani je v tržaškem pristanišču napredoval v glavnem le promet množičnega blaga, predvsem rudnin, petroleja in premoga, promet z lesom in žitom pa se je zmanjšal. Železniški promet med Trstom in njegovim zaledjem je dosegel lani 1,94 milijona ton in je s tem v primerjavi z letom 1963 nekoliko nazadoval. Zato pa se je cestni promet temu primerno povečal. Med zaledje tržaškega pristanišča sodijo po obsegu prometa poleg severne Italije Avstrija, Češkoslovaška, Zahodna Nemčija, Jugoslavija, Madžarska in Švica.

Na prvo mesto med zalednimi državami se je v železniškem prometu spet povzpela Avstrija, čeprav preko Trsta ne prejema in pošilja več toliko blaga kot pred leti. Lani je skupni železniški promet med Trstom in Avstrijo znašal 573.474 ton, kar je 29,5 odstotka celokupnega železniškega prometa med Trstom in njegovim zaledjem. Tudi v cestnem tovornem prometu med Trstom in njegovim zaledjem je Avstrija na prvem mestu. Obseg tega prometa je lani dosegel nekaj nad 300.000 ton. Promet z ostalim zaledjem se v glavnem odvija v okviru železniškega prometa.

4. sejem „Alpe-Adria"

Letošnji mednarodni sejem obmejne blagovne menjave „Alpe-Adria" v Ljubljani, četrti po vrsti, je določen za čas od 16. do 23. maja 1965. V svrho priprave tega sejma, zlasti za določitev blagovne liste in obsega kontingenta obojestranske blagovne menjave v okviru tega sejma, so bili sredi februarja v Ljubljani razgovori med gospodarskimi zbornicami Slovenije in Hrvaške na eni ter zbornicami za trgovino, industrijo in kmetijstvo v Trstu, Gorici in Vidmu na drugi strani. Razgovorov z zbornicami obrtnega gospodarstva v Grazu, Celovcu in Innsbrucku, ki na tej sejemski prireditvi že od vsega začetka sodelujejo, doslej še ni bilo.

81. dunajski mednarodni velesejem

OBETA VELIKO PONUDBO IN IZBIRO

Letošnji pomladanski dunajski mednarodni velesejem — po vrsti bo to 81. sejemska prireditev na Dunaju — bo letos v času od 14. do 21. marca. V sejemski palači in na razstavišču se bo tokrat zbralo skupno 2901 avstrijskih razstavljalcev in 1312 tujih razstavljalcev iz 27 držav, ki bodo zastopali 2268 inozemskih podjetij. V primerjavi z lanskim pomladanskim velesejmom se bo s tem število sodelujočih podjetij povečalo za 162 podjetij, število sodelujočih držav pa za eno.

Kakor vedno, bo odpadla večina domačih razstavljalcev na Dunaj, 611 pa jih bo prišlo iz zveznih dežel. Koroška bo zastopana z 18 razstavljalci. Od inozemskih podjetij, ki bodo zastopana na sejmu, bo polovica prišla iz Zahodne Nemčije. Sorazmerno močno bodo s podjetji zastopane tudi Italija, Švica, Francija in Združene države Amerike. Izvzemši Luxemburg bodo na velesejmu zastopane vse države EGS, medtem ko bodo države EFTA v celoti zastopane. Od vzhodnoevropskih dežel bodo na sejmu zastopane Bolgarija, Češkoslovaška, Madžarska, Nemška demokratična republika, Poljska in Sovjetska zveza. Kakor vedno, bo zastopana tudi Jugoslavija kot neblokovska evropska država.

Posebnost sejma bosta razstava pohištva, pri kateri bo sodelovalo 300 podjetij, in razstava „Mlečna cesta 1965" v okviru kmetijskega dela sejma. Drugače pa bo sejem posvečen tekstilu in modi, tehniki, industriji in obrti ter mednarodnemu turizmu. Na področju turizma bodo zlasti zanimive tozadevne razstave Sovjetske zveze, Bolgarije in Romunije.

Proizvodnja nafte presegla vse rekorde

Lani je proizvodnja mineralnih olj v svetu presegla vse dosedanje rekorde. Njegova svetovna proizvodnja je znašala 1,4 milijarde ton, kar je za 100 milijonov ton več kot leta 1963. Za letos pričakujejo, da bo proizvodnja narasla za nadaljnjih 100 milijonov ton in da bo znašala pol drugo milijardo ton. Do leta 1970 hoče industrija mineralnih olj dvigniti svojo proizvodnjo na 2 milijardi ton.

V svetovnem povprečju se je lani proizvodnja mineralnih olj povečala za 8 odstotkov. Vzhodnoevropske države so jo dvignile za 18 milijonov, od tega Sovjetska zveza za 17 milijonov, Bližnji Vzhod za 40 milijonov in Afrika za 23 milijonov ton. Sovjetska zveza je lani pridelala 222 milijonov ton mineralnega olja, letos pa pričakuje proizvodnjo 242 milijonov. Kako obsežna je sovjetska proizvodnja mineralnih olj, spoznamo po tem, da ga Kuveit kot izrazita dežela mineralnega olja producira letno le 100 milijonov ton in da znaša proizvodnja Kitajske le okoli 8 milijonov ton.

Naraščajoča proizvodnja mineralnih olj je posledica naraščajočega povpraševanja za njimi zlasti v Severni Ameriki in v Zahodni Evropi. V Severni Ameriki je povpraševanje naraslo za 3 odstotke, kar nihče ni pričakoval. Najbolj je povpraševanje za mineralnimi olji naraslo v Kanadi in sicer za celih 8 odstotkov. S svojim tempom naraščanja povpraševanja in ponudbe postaja industrija mineralnih olj ena izmed najbolj ključnih industrij na svetu, ki tudi v mednarodnem tovornem prometu igra vedno večjo vlogo.

PO ŠIROKEM SVETU

MOSKVA. — „Če bodo ameriški imperialisti v svoji nerazsodnosti skušali uresničiti agresivne naklepe proti socialističnim državam — je dejal glavni poveljnik sovjetskih raketnih enot maršal Krilov — potem se bo vojna takoj prenesla na ozemlje agresorjev." Povedal je, da ima Sovjetska zveza rakete, ki lahko poneso atomske projektile ne glede na letni čas in vreme na cilje na katerikoli konec našega planeta. Uničijo lahko hkrati večje število objektov, ne da bi jim mogla do živega protiraketna obrambna sredstva. Maršal Krilov je poudaril, da Sovjetska zveza sicer nikomur ne grozi s tem, pač pa želi samo opozoriti na nesmiselnost agresivnih naklepov reakcionarnih krogov.

KAIRO. — V sredo je prispel na sedemdnevni obisk v Združeno arabsko republiko predsednik državnega sveta Vzhodne Nemčije Walter Ulbricht. Zaradi tega obiska je prišlo do zaostritve odnosov med ZAR in Zahodno Nemčijo, kajti bonska vlada je za vsako ceno skušala preprečiti, da bi bil Ulbricht v Kairu sprejet kot državnik. Na vse načine je pritiskala in izsiljevala vlado v Kairu, katera pa je odgovorila, da si ne dovoljuje tujega vmešavanja v svoje notranje zadeve. Odločnost Kaira pomeni za Bonn precejšen udarec, kajti tudi v Zahodni Nemčiji vedno bolj prodira spoznanje, da je načelo bonske politike, po katerem naj bi bila bonska vlada edini predstavnik vsega nemškega naroda, doživelo popoln poraz.

BATHURST. — Prejšnji teden so slovesno razglasili neodvisnost Gambije, afriške dežele, ki je bila nad 300 let pod britansko kolonialno upravo. Novo neodvisno državo so medtem priznale že mnoge dežele po svetu, med temi tudi Sovjetska zveza.

BERLIN. — Mednarodna demokratična federacija žensk, ki ima svoj sedež v Vzhodnem Berlinu, je poslala španskemu pravosodnemu ministru pismo, v katerem zahteva, naj izpuste borca španske revolucije Justa Lopeza, ki je bil obsojen na 23 let ječe.

VARŠAVA. — Poljski zunanji minister Rapacki je ob povratku s svojega obiska v Belgiji izjavil, da je belgijska vlada pokazala živahno zanimanje za poljske argumente in utemeljitve predloga o zamrznjenju jedrskega orožja v Srednji Evropi kakor tudi za predlog o sklicanju konference, na kateri bi razpravljali o varnosti Evrope. Po besedah ministra Rapackega je Belgija izrazila široko podporo tudi dokončnemu priznanju poljskih zahodnih meja.

BERLIN. — V Zahodnem Berlinu so aretirali štiri bivše SS-ovske oficirje, člane zloglasnih hitlerjevskih morilskih odredov v okupiranih evropskih državah. Aretirani SS-ovci so obtoženi, da so sodelovali pri umoru najmanj 6500 sovjetskih Židov in ciganov. Do aretacije so bili zaposleni v nemški industriji.

BEOGRAD. — Med posebnim skladom Združenih narodov in jugoslovanskim zveznim zavodom za tehnično pomoč je bil podpisan sporazum, s katerim so zagotovljena sredstva za izdelavo urbanističnega načrta Skopja. Stroški za izdelavo tega načrta so predvideni v višini okroglo 5 milijonov dolarjev. Posebni sklad OZN bo za izdelavo tega načrta prispeval 1,475.000 dolarjev. Večino teh sredstev bodo porabili za delo mednarodnih izvedencev, nekaj pa jih je predvidenih tudi za specializacijo jugoslovanskih strokovnjakov v tujini in za nakup opreme.

PASADENA. — Prejšnji teden so v Ameriki izstrelili v vesolje umetni satelit „Ranger 8", ki je v 65 urah pretekel razdaljo 398.000 kilometrov ter zadel ob Luno. Preden je „Ranger 8" padel na površje Lune, je šest v njem vgrajenih televizijskih kamer napravilo 7500 posnetkov Lunine površine in jih poslalo na Zemljo. Ameriški strokovnjaki zagotavljajo, da so posnetki izredno dobri ter odkrivajo številne doslej neznane podrobnosti o Luni.

MADRID. — Čeprav skuša španska vlada zatreti vsako svobodo in neusmiljeno zasleduje borce za demokracijo, se v Španiji nadaljujejo demonstracije proti Francovemu nasilju. Pred sodišče v Madridu so spet postavili skupino antifašistov, ki jih obtožujejo „zločina", ker so zahtevali zaščito državljanskih pravic in osebnih svoboščin. Sodna obravnava je vzbudila ogorčene proteste v javnosti, znani borec za svobodo španskega ljudstva Balaguer pa je izjavil, da uprizarjanje sodnih procesov in preganjanje antifašistov ne vzbuja le protestov, marveč hkrati tudi krepi odločnost delavskega razreda Španije, ki bo vztrajal v boju za demokratične pravice.

LONDON. — Meseca februarja je bilo v Veliki Britaniji le še 367.888 brezposelnih, kar predstavlja najnižje število v zadnjih devetih letih.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so v nedeljo izstrelili v vesolje hkrati tri umetne satelite vrste „Kosmos", ki so opremljeni z znanstvenimi instrumenti za nadaljnje vesoljske raziskave. Trije sateliti, ki so jih izstrelili z eno samo raketo, krožijo okoli Zemlje v majhni medsebojni razdalji. Njihova največja razdalja od Zemlje znaša 1856 km, najmanjša pa 279,7 km, medtem ko potrebujejo za obkroženje 106,2 minuti.

DUBROVNIK. — Med svojim potovanjem v Kairo se je predsednik državnega sveta Vzhodne Nemčije Ulbricht ustavil v Dubrovniku, kjer si je s svojim spremstvom ogledal zanimivosti mesta in izmenjal pozdrave s predstavnikom jugoslovanske vlade, kateri mu je v Knežji palači priredil sprejem. Pozneje je Ulbricht priredil na ladji „Völkerfreundschaft" kosilo, ki so se ga udeležili številni jugoslovanski predstavniki, nato pa je ladja odplula iz Dubrovnika proti Združeni arabski republiki.

AKRA. — Po vesteh iz Brazzavilla se množijo diverzantske akcije Combejeve vojske in najemnikov na ozemlju brazzaviliskega Konga. Iz Leopoldvilla vdirajo ponoči v sosednji Kongo skupine diverzantov, ki izvajajo teroristične akcije in ubijajo člane kongoškega nacionalnega revolucionarnega gibanja.

TRST. — Zadnjo soboto in nedeljo je Drama SNG iz Ljubljane gostovala v Trstu, kjer je v novem slovenskem Kulturnem domu uprizorila odrsko delo Edwarda Albeeja „Kdo se boji Virginije Woolf". Tržaški Slovenci so goste iz Slovenije prisrčno pozdravili.

Jubilejne proslave

ob 20-letnici osvoboditve in 10-letnici podpisa državne pogodbe

Avstrija se bo v mesecih april in maj spominjala dveh velikih dogodkov v njeni novejši zgodovini: zopetne vzpostavitve demokratične in neodvisne republike aprila 1945 ter podpisa državne pogodbe maja 1955. Ob tej priložnosti bodo tako na Dunaju kakor tudi v posameznih zveznih deželah priredili vrsto uradnih proslav, za katere je bil predviden naslednji spored:

● 20-letnica osvoboditve

V ponedeljek 26. aprila bosta prezidij parlamenta in zvezna vlada položila vence na grobove prvega zveznega prezidenta dr. Rennerja in prvega predsednika parlamenta Kunschaka. 27. aprila pred dvajsetimi leti je bila proglašena neodvisna republika Avstrija; v spomin na ta dogodek bodo po vsej državi izobešene zastave, v šolah pa bodo priredili posebne slavnosti. Ministrski svet bo imel ob 9. uri posebno sejo, na kateri bosta govorila kancler dr. Klaus in vicekancler dr. Pittermann. Ob 10. uri bo sledila skupna seja parlamenta in zveznega sveta, katere se bodo udeležili tudi deželni glavarji ter zastopniki deželnih zborov in deželnih vlad. Po seji bo pred parlamentom vojaška parada. Popoldne bo zvezni prezident dr. Schärf odprl spominsko razstavo »Dvajset let republike«, kateri se bo pridružila še fotografska razstava dokumentov iz dni osvoboditve aprila 1945. Zvečer bo na Trgu junakov velika spominska svečanost za žrtve nacizma, kjer bosta govorila ministra Probst in dr. Bock, za zaključek pa bo sledila slavnostna gledališka prireditev.

● 10-letnica državne pogodbe

V dneh od 14. do 16. maja bodo po vsej Avstriji izobešene zastave. 14. maja bodo položili vence na grobove Körnerja in Raaba, ki sta bila v času podpisa državne pogodbe zvezni prezident oziroma kancler. Zveza mladinskih organizacij bo priredila zborovanje avstrijske mladine, pri katerem bosta govorila ministra dr. Kreisky in dr. Schmitz, šolska mladina pa bo dobila posebno spominsko knjigo. 15. maja bo imela zvezna vlada državno slavnost v Belvederu (kjer je bila pred desetimi leti podpisana državna pogodba — op. ured.), katere se bodo udeležili tudi predstavniki štirih velikih sil podpisnic državne pogodbe. Sledil bo sprejem zvezne vlade za inozemske goste, zvečer pa je v Državni operi predvidena slavnostna predstava Beethovnove opere »Fidelio«, medtem ko bodo po gorah širom Avstrije prižgani kresovi. Za zaključek proslav ob 10-letnici podpisa državne pogodbe pa bodo na Dunaju in v posameznih deželah parade vojske in eksekutive.

● Proslave na Koroškem

Ker se bodo predstavniki deželnega zbora in deželne vlade udeležili osrednjih proslav 20-letnice osvoboditve na Dunaju, so deželne slavnosti predvidene zlasti za dneve okoli 15. maja. Za obe obletnici bo deželni glavar objavil poseben proglas, na grobovih zaslužnih koroških politikov bodo položeni venci, v Mestnem gledališču je predvidena slavnostna predstava, v Domu glasbe pa slavnostni koncert, odprta bo dokumentarna razstava »Druga republika«, ki jo pripravlja deželni mladinski sekretariat, deželni zbor in občinski odbori širom dežele pa bodo imeli slavnostne seje, medtem ko bodo v šolah posebne slavnosti za šolsko mladino. V slavnostni spored se bo vključila tudi vojska s parado in koncertom v Celovcu, 15. maja zvečer pa bodo po vrhovih prižgani kresovi.

Podelitev Prežihovih nagrad in značk

ob 15-letnici smrti pisatelja Prežihovega Voranca

Poleg Prešernovih nagrad, ki predstavljajo najvišja kulturna priznanja slovenskega naroda, podeljujejo v Sloveniji vsako leto tudi literarne nagrade, imenovane po največjem koroškem slovenskem pisatelju Prežihovem Vorancu, ki jih podelijo vedno za obletnico pisateljeve smrti 18. februarja.

Letošnje Prežihove nagrade je podelila mariborska založba Obzorja, katere žirija je izbirala med desetimi leposlovnimi deli, ki so prišla v poštev za te nagrade. Žirija se je soglasno odločila, da v letu 1965 — torej ob 15-letnici Prežihove smrti — nagradi s Prežihovo nagrado prozno delo Kajetana Kovača „Ne bog ne žival" in pesniško zbirko Franceta Filipča „Nebo za žejne oči".

Prav tako pa ob obletnici Prežihove smrti podeljujejo na šolah slovenske Koroške vsako leto tudi Prežihove značke, in sicer učencem osnovnih šol in gimnazije, ki morajo prebrati določeno število knjig ter svoje poznavanje sodobne domače književnosti dokazati pred posebno komisijo. Letos je bilo podeljenih okoli 600 Prežihovih značk, medtem ko si je v minulih petih letih pridobilo to značko že okoli 2000 mladincev in mladink, ki so v ta namen morali prebrati skupno okrog 14.000 knjig.

Ob 15-letnici Prežihove smrti je predsednik sveta za prosveto in kulturo občinske skupščine Ravne na Koroškem Leopold Suhodolčan priredil v prostorih študijske knjižnice sprejem, katerega so se udeležili tudi znani slovenski književniki. Le-ti so na popoldanski prireditvi in na literarnem večeru brali iz svojih del, prav tako pa obiskali tudi grob Prežihovega Voranca v Kotljah.

Med novimi knjigami: »Krokiji« Roka Ariha

Rok Arih (Drago Druškovič) je kot pisatelj dobro znan tudi na Koroškem, saj je svoja literarna dela skoraj izključno posvetil našim krajem in našim ljudem. Njegova prva samostojna knjiga »Zibelka« je leta 1953 izšla pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, nekaj let pozneje pa ji je sledila zbirka črtic »Zato«, za katero mu je Društvo slovenskih književnikov podelilo leta 1958 literarno nagrado z utemeljitvijo, da je v njej obravnaval tematiko s Koroškega. Nato je svoje prispevke objavljal v raznih listih in revijah, pred kratkim pa je pri mariborski založbi Obzorja izšla njegova tretja samostojna knjiga, kateri je dal značilni naslov »Krokiji«.

Res, naslov ni ravno vsakdanji, vendar pa povsem odgovarja vsebini knjige: krokiji so skice, v literarnem smislu torej neke vrste osnutki. Knjiga razen nekaj izjem res vsebuje le kratke zapiske, posvečene najrazličnejšim stvarem, bitjem, doživetjem in vtisom. S tem pa nikakor ni rečeno, da bi šlo pri tem za površne beležke, marveč je treba priznati, da je moč knjige — tako stilistično kakor tudi umetniško — ravno v teh drobnih prispevkih, iz katerih govori močno izoblikovan čut za podrobnosti in izreden dar opazovanja. Le kratek preblisk ali trenutni vtis, ki pa pisatelju povsem zadostuje, da grmovje, lutka, satelit, transistor, pevka, otrok, zdravnik in striptease niso več izolirani, iz celote izločeni objekti, temveč se, osvetljeni skozi prizmo domišljije, vključujejo v celoto polnokrvnega življenja, postavljenega v sredino sodobnega sveta.

Pisatelj pa ni le dober opazovalec, ki dosledno registrira dogodke in vtise. Vsaki posamezni, na videz še tako majhni in neznatni stvari zna vtisniti pečat vrednote in pomembnosti. Njegov prispevek »Asfalt« na primer obsega le dobro stran knjige, toda v teh nekaj vrsticah je zajeta cela zgodba — od sreče in veselja do tragičnega konca; to je zgodba, ki jo je pisalo življenje samo, pisatelj pa nam jo pripoveduje s prizadetostjo, katera je polna topline. Podobne vrednote odkrivamo tudi v mnogih drugih prispevkih, ki delajo na prvi pogled morda vtis, kakor da bi šlo le za površno na papir vržene stavke ali fragmentarne zasnove; v resnici pa se v vsakem posameznem skriva globina srca, iz njih govorita ljubezen do človeka in stvaren odnos do vsega, s čimer se človek srečuje v svojem življenju. Da ga pri tem vodi zdrav smisel za kritičnost, še najbolj dokazuje satirično zasnovana črtica »Vprašaji«, katera, postavljena v daljno bodočnost, odločno zavrača vsako omejevanje svobode misli in duha.

Na splošno bi o knjigi lahko ugotovili, da gre za zbirko prispevkov, ki so sad večletnega ustvarjanja. Med njimi zasledimo črtice, katere nedvomno sodijo med pisateljeve prvence: črtica »Sedma« vsekakor spada v dobo »Zibelke«, črtico »Lisi« pa smo že leta 1961 objavili v našem listu; to sta v novi zbirki tudi edina prispevka, ki sta tematično in stilistično »koroška«. Ob njih pa so zvrščeni prispevki iz najnovejšega časa, tako da »Krokiji« Roka Ariha nazorno prikazujejo razvojno pot pisateljevega ustvarjanja.

Knjigo je s celostranskimi ilustracijami in okusnim ovitkom opremil akad. slikar Jože Ciuha.

KULTURNE DROBTINE

● Filmska ekipa OZN je začela snemati v Skopju dokumentarni film o obnovi in izgradnji glavnega mesta Makedonije, ki ga je leta 1963 porušil katastrofalni potres. Film naj bi prikazal, kako je bila realizirana pomoč, ki jo je svetovna organizacija dala prebivalcem Skopja. Za snemanje in izdelavo filma o Skopju je OZN odobrila 5000 dolarjev.

● „Če bi Hitler zmagal" bo naslov televizijske serije, ki jo pripravljata berlinski filmski in televizijski producent Arthur Brauner ter neka švicarska filmska družba. K sodelovanju sta povabila sve avtorje scenarijev in režiserje.

● Med obiskom ameriških prosvetnih delavcev v Sovjetski zvezi so se sporazumeli o nadaljnji razširitvi izmenjave profesorjev. V zadnjem letu sta obe državi izmenjali 24 profesorjev angleškega oziroma ruskega jezika, letos pa naj bi odšlo v eno in drugo državo po 40 do 45 profesorjev.

● Znana ameriška družba za proizvodnjo gramofonskih plošč C. B. S. v New Yorku se je odločila, da bo izdala vse simfonične skladbe, ki jih je napisal Igor Stravinski. Vsa dela bo dirigiral skladatelj sam.

„Koroški akademski oktet"

na gostovanju po Zahodni Evropi

Mednarodno znani „Koroški akademski oktet" iz Ljubljane, ki je z uspehom gostoval že v številnih državah ter si priboril lepa priznanja na mednarodnih tekmovanjih (leta 1960 prvo mesto v Grofzimmernu v Nemčiji in leta 1963 prvo mesto v Varsseveldu na Nizozemskem), je te dni spet odpotoval na turnejo, ki ga bo v treh tednih vodila po raznih mestih Zahodne Nemčije, Nizozemske in Belgije. Poseben poudarek bo dal oktet pri svojem sedanjem gostovanju središčem slovenskih in jugoslovanskih izseljencev, katerim bo posredoval pevsko kulturo stare domovine.

Spored okteta obsega razen skladb renesančnih mojstrov, med njimi posebno Gallusa, ter nekaj del modernih skladateljev predvsem slovansko narodno pesem in v tem okviru seveda v prvi vrsti slovensko narodno pesem.

Za kulturo ni denarja

Odkar je bil leta 1949 sklenjen tako imenovani zakon o kulturnem grošu, po katerem je bilo treba pri vsaki vstopnici za kino plačati tudi določen prispevek za kulturne namene, se je letos prvič zgodilo, da finančni minister ni več zahteval podaljšanja tega zakona. S tem se je odpovedal razmeroma visoki vsoti denarja (leta 1963 je znašal ta prispevek 24,7 milijona šilingov), ki je bil vsako leto razdeljen na državo, dežele in občine za pospeševanje kulturne dejavnosti.

Imenovani zakon je bil sicer že nekaj časa osporavan, predvsem s strani lastnikov kino podjetij; vendar pa je predstavljal znatno kulturno podporo, ki bo zdaj povsem odpadla, kajti minister ni poskrbel za kako drugo rešitev.

Dr. Janko Pleterski: 12

Progresivne težnje med Slovenci na Koroškem

Razočaranje med koroškim delavstvom zaradi izdajstva oziroma pasivnosti preostalega socialdemokratskega vodstva v deželi je bilo hudo, prišlo je do številnega pristopanja starih socialdemokratov h komunistični stranki. Ta pojav je bil močno izražen tudi v slovenskem delu dežele, kjer je takrat komunistična partija Avstrije močno okrepila svoje pozicije in sicer deloma s starimi socialdemokrati, deloma pa z novimi člani iz vrst zavednih slovenskih delavcev in kmetov, ki so se odvrnili od tradicionalnega slovenskega političnega vodstva in iskali revolucionarno rešitev iz nastalega položaja. Razvoj v tem smislu na področju velikovškega političnega okraja dokumentarno opisuje Karl Prušnik - Gašper v svoji knjigi »Gamsi na plazu«.

Druga posebnost koroškega razvoja pa se je pokazala ob julijskem nacističnem puču istega leta. To pot je bila Koroška razen Štajerske edina avstrijska dežela, v kateri je izven Dunaja prišlo do oboroženega upora nacistov. Dokaz, kako močno je na Koroškem poganjal korenine nacizem na plodnih tleh protidemokratične tradicije nemškega meščanskega nacionalističnega boja proti Slovencem. Posebni razvoj domačega nacizma na Koroškem na osnovi nemško nacionalnih političnih izročil je analiziral Fran Zwitter.[52] Za splošno razpoloženje ogromne večine prebivalstva v slovenskem delu dežele pa je značilno, da se je oborožena nacistična akcija omejila na nemški del Koroške.

Slovenski komunisti v okolici Železne Kaple so v letu 1935 pripravili ciklostiran slovenski list z naslovom »Kam«. Kam naj bo obrnjen pogled koroških Slovencev? Kam vodi politika celovškega slovenskega vodstva? Na ta vprašanja naj bi odgovoril novi list. V njem so hoteli objaviti tudi izjavo komunističnih strank Italije, Jugoslavije in Avstrije o slovenskem vprašanju. Za stvar pa je izvedela policija po svojem zaupniku, orožniki so aretirali udeležene slovenske komuniste in 19. avgusta 1935 je bila proti njim v Celovcu razprava. Obtoženi so bili Franc Haderlap, krojaški pomočnik iz Lobnika, Karel Prušnik, kmečki sin iz Lepene, Johan Šlef, pomožni delavec iz Železne Kaple in Valentin Kordež, pomožni delavec iz Železne Kaple. Obtožnica jih je dolžila širjenja velike količine komunističnega propagandnega gradiva, Prušnika še posebej, da so pri njem našli 80 kosov slovenskega glasila KP »Delo« in pa, da je skupno s Francem Haderlapom nameraval tiskati in širiti list »Kam«. Med razpravo je sodnik obtožence nazival zaničljivo »Ihr Windische von Eisenkappel«, »kommunistische Verbrecher« in podobno. Obsojeni so bili na po 5 let težke ječe.[53]

Približno v istem času je bival na Dunaju Lovro Kuhar - Prežihov Voranc in zbral okrog sebe krožek naprednih študentov iz slovenske Koroške. Pripravili so za tisk prvo številko ilegalnega časopisa v slovenskem jeziku z naslovom »Punt«. Napisali so jo študentje sami, prikazala pa naj bi stanje slovenske narodne manjšine na Koroškem. Policija je vdrla v tiskarno in naklado »Punta« zaplenila.[54]

Konec julija 1936 so obsojeni slovenski komunisti bili izpuščeni. Kmalu so se sestali na Beli na Storžiču in sklenili obnoviti organizacijo. Celotna organizacija KPA v deželi je tedaj pod pritiskom režima preživljala krizo. Deželne konference KPA, ki je kmalu zatem bila sklicana v Beljak, se je poleg Slovencev Kordeža, Šimana Grosa (Št. Peter na Vašinjah) in pa Prušnika udeležili samo en Avstrijec, drugi celovški avstrijski tovariši pa niso prišli. Konferenca bi morala napraviti načrt za delo, a zaradi neudeležbe tega ni mogla storiti. Organizacija KPA je v glavnem prenehala delovati.[55] Ostal pa je živ duh odpora med delovnimi ljudmi.

Klerikalno slovensko vodstvo je podpiralo Schuschniggov režim, čeprav ta kljub raznim priložnostnim lepim izjavam za Slovence v narodnem pogledu ni storil ničesar. Predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Joško Tischler je predstavljal Slovence v koroški organizaciji »Vaterländische Front«. Dejstvo je, da je prav klerofašistični Schuschniggov režim prvi šel tako daleč, da je slovenskemu glasilu prepovedal pisati imena slovenskih krajev na Koroškem v slovenski obliki, ki jih je imenoval »prosto izmišljene« in zahteval pisanje krajevnih imen v nemščini.[56]

Kljub temu je koroško klerikalno vodstvo podpiralo Schuschniggov režim vse do konca, čeprav se je vedno bolj neposredno kazala nevarnost nacistične vladavine. Ko je marca 1938 dejansko prišlo do priključitve Avstrije k nacistični Nemčiji in ko so na Koroškem zagospodarili najhujši sovražniki delovnega ljudstva in še posebej Slovencev, je klerikalno slovensko vodstvo koroške Slovence pustilo brez vsakega programa, z ničimer jim ni odprlo pogleda v prihodnost. Ni pa ugasnila iskra svobodoljubne misli, ki se je v času boja proti diktatorskim režimom v avstrijski republiki zanetila med delovnimi ljudmi na slovenskem Koroškem pod vplivom komunističnega gibanja v Jugoslaviji in Avstriji. Spontana akcija slovenskih mladeničev, ki se niso hoteli odzvati vpoklicu v hitlerjevsko vojsko in ki so deloma pobegnili v Jugoslavijo, deloma pa se umaknili v svobodne obmejne gore, je napovedovala ogenj, ki se je iz te iskre razplamtel kmalu zatem, v letih narodnoosvobodilnega in protifašističnega boja na Koroškem.[57]

(Konec)

52) Delo navedeno v opombi 51, str. 16—22.

53) Karel Prušnik - Gašper, Gamsi na plazu, str. 27—28. Prepis obtožnice v arhivu Inštituta za narodnostna vprašanja.

54) Prežihov zbornik, str. 204 in pa poročila o zgodovinskem razvoju komunističnega gibanja na Koroškem po letu 1934 v arhivu CK ZKS.

55) V članku, navedenem v opombi 28, navaja J. Tschofenig za čas od konca aprila 1934 do 1938 nobenih podatkov o aktivnosti KPA na Koroškem.

56) Odlok varnostnega nadzornika Koroške z dne 19. novembra 1936, SD VI-134/3/36, cit. po „Koroški Slovenec", 2. in 9. december 1936, št. 49 in 50.

57) Karel Prušnik - Gašper, Gamsi na plazu, str. 27—44; France Škerl, Koroška v boju za svobodo, Koroški zbornik, Ljubljana 1946, str. 495—496; Anton Ribič, Prve partizanske akcije, v zborniku Koroška v borbi, Celovec, str. 27.

Turistični načrti okoli Kazaškega jezera

Veliko jezero pred elektrarno v Kazazah v Podjuni, ki je nastalo leta 1962, bo dalo okoliškim občinam nove turistične impulze. Njegovo območje, ki ga delijo občine Škocijan, Dobrla vas, Št. Peter na Vašinjah, Velikovec, Važenberk in Tinje, bo vključeno v razvojni načrt deželne vlade za podjunska jezera in se ga bo pospeševalo v smeri razvoja turizma.

Ker je jezero za kopanje precej hladno — poleti se ogreje kvečjemu na 17 do 20 stopinj Celzija — je predvideno, da bo služilo predvsem ribiškemu, veslaškemu in jadralnemu športu. Sedanji izletniški promet, ki ga vzdržuje ladja „Klopinj", ostane in je predvideno, da ga bo pozneje prevzela moderna potniška ladja. V bližini elektrarne je predvidena gradnja atomske elektrane s 15 megavati zmogljivosti.

Načrt, ki smo ga s tem na kratko orisali, je podrobno opisan v šestem zvezku »Schriftenreihe für Raumforschung und Raumplanung«, ki je pred kratkim izšel pri koroški deželni vladi in ki nosi naslov »Raumplanungsgutachten Völkermarkter Stausee«. Ta načrt bo vključen v tako imenovani Razvojni program za spodnjekoroška jezera, ki ga je z odredbo od 11. 7. 1961 sklenila koroška deželna vlada.

Za razvoj veslaškega in jadralnega športa na jezeru predvideva načrt območje med velikovškim dravskim mostom in mostom med Tinjami in Kamnom ter v velikovškem zalivu vzhodno od velikovškega mostu. Pri tem naj bi se jadralni šport razvijal le med obema mostovoma. V tem območju je predvidenih 6 do 10 čolnarn ter vrsta pristanišč, campingov in kopališč. V podrobnem pa načrt predvideva, da bi v občini Škocijan zgradili pri Goreči vasi čolnarno, zahodno od tinjskega mostu pa campinge in kopališče. Tu ter med Gorečo vasjo in Štrekno vasjo naj bi bila stavbena zemljišča.

Tinje naj bi pri mostu zgradile čolnarno, kopališča pa vzdolž Lasinjskega zaliva, medtem ko naj bi bila stavbena zemljišča omejena na Tinje in neposredno okolico. V občini Važenberk naj bi nastala čolnarna s kopališčem pod Črnim gradom. V velikovškem zalivu naj nastanejo campingi in čolnarna.

Ker zvezna vlada resno razmišlja, da bi v neposrednem območju hidroelektrarne v Kazazah postavila atomsko elektrarno, bo imela občina Št. Peter na Vašinjah od teh turističnih načrtov le malo koristi. Isto velja tudi za severovzhodni del občine Dobrla vas, kjer zaradi varnostnih predpisov ne morejo nastati kakšni pomembnejši turistični objekti. Pa tudi če do izvedbe tega projekta ne bi prišlo, ovira v teh dveh občinah strma obala razvoj turističnih objektov.

S tem načrtom hoče deželna vlada zaščititi gospodarske, socialne in kulturne koristi prebivalstva in turistov, ki iščejo tod okoli oddiha in počitka. S tem načrtom pa hoče tudi zboljšati omrežje cest in potov ter zaščititi rodovitna kmetijska zemljišča.

Vabilo

V okviru Avstrijsko-jugoslovanskega društva bo v petek 5. marca zvečer ob 8. uri v deželnem muzeju v Celovcu direktor mariborskega muzeja, dr. Sergej Vrižar predaval o baročni umetnosti v Sloveniji in z diapozitivi pokazal največje znamenitosti te dobe. Vstopnine ni.

Sele-Kot

V soboto 13. februarja nas je domače prosvetno društvo »Košuta« povabilo na družabni večer v Malejevo gostilno. Kakor po navadi smo se vabilu radi odzvali, ker vemo, da naši društveniki vedno poskrbijo za prijetno družabnost.

Za ta družabni večer so nam posredovali »Trio Korotan« s pevci, o katerem smo po njegovih nastopih v Podjuni že mnogo brali in slišali. Po uvodnih besedah društvenega tajnika se nam je omenjeni trio predstavil s kratkim koncertnim sporedom. Pri tem smo spoznali kvaliteto tria in njegovih pevcev, ki jih uri in vodi znani solist pevskega zbora »France Pasterk - Lenart« in pevovodja prosvetnega društva Hanzi Kežar. Da se še posebej posveča tej vrsti kulturnoprosvetne dejavnosti, je v resnici znak, da je eden najpridnejših in tudi najbolj sposobnih naših prosvetašev na Koroškem.

Po uvodnem koncertu, pri katerem sta nas posebej navdušili pevki Rozi in Mici in pri katerem smo navdušeno pozdravili vsak komad, so nam godci zaigrali za ples. Po tem prehodu se je med nami kmalu razvilo prijetno pustno razpoloženje, ki sta mu dala obeležje ples in nastopi domačih pevcev skupno s šentvidskimi. Najbolj veseli pa smo bili, da nas je ob tej priložnosti obiskalo nekaj rojakov iz Borovelj, ki so se tja preselili in s katerimi smo lahko obnovili stare vezi.

Prireditelju in Šentvidčanom velja naša najprisrčnejša zahvala za prijeten večer, ki smo ga preživeli.

Kolesarji in mopedisti pozor!

Prometni varnostni organi bodo v marcu in aprilu v nadzorovanju cestnega prometa posvečali posebno pozornost zadržanju kolesarjev in mopedistov v cestnem prometu. Lani so namreč ugotovili, da so kolesarji in mopedisti povzročili v državi 16.000 prometnih nezgod, to je enako število, kot so jih povzročili avtomobilisti. Ker so pri nezgodah v cestnem prometu kolesarji in mopedisti osebno najbolj ogroženi, je ta varnostni ukrep docela razumljiv.

Vse za poklicno izobrazbo mladine

Eno svojih osnovnih nalog vidijo socialisti v deželni vladi v skrbi za poklicno izobrazbo mladine. V zadnjih letih je na njihovo pobudo dala koroška deželna vlada za gradnjo obrtnih poklicnih šol v Velikovcu, Celovcu in Beljaku 37,6 milijona šilingov na razpolago. Načrt na področju gradnje nadaljnih poklicnih šol za obdobje 1965—1967 predvideva izdatke v višini 90 milijonov šilingov. S tem zneskom bo letos jeseni zaključena gradnja poklicne šole v Wolfsbergu (12,2 milijona šilingov) in povečana poklicna šola v Spittalu (2,9 milijona šilingov). Z zneskom 12,2 milijona šilingov bo deželna vlada nadaljevala gradnjo poklicne šole v Št. Vidu, ki bo zgotovljena leta 1966, medtem ko je za načrtovano poklicno šolo v Šmohoru predvidenih 4,5 milijona šilingov. Za gostinsko obrtno šolo v Beljaku je pripravljenih 10,6 milijona šilingov, za poklicno šolo v Feldkirchnu pa 3,5 milijona.

Pri taki skrbi lahko rečemo, da stoji človek in njegova dobrobit res v središču socialistične politike.

Pereč turistični problem:

Odprava nesnage iz naših jezer

Svoječasni pojav rdečih alg v Vrbskem jezeru je postavil občine ob koroških jezerih in deželno vlado pred nove, velike in pereče probleme. Gre za vprašanje, kako daleč so jezera že onesnažena in kako odpraviti sedanje in preprečiti njihovo nadaljnjo onesnaženje, ko postajajo obale čedalje bolj naseljene.

Prve so se tega problema lotile občine na zahodnem delu Vrbskega jezera, ki delajo sedaj na obsežnem projektu kanalizacije obale. Za njimi so se v minulem tednu tudi občine ob vzhodnem delu jezera lotile podobnega projekta. Združene v „Vodno zvezo Vrbsko jezero — vzhod" stojijo sedaj občine Celovec, Kriva Vrba, Poreče, Otok in Vetrinj pred projektom gradnje velikih odvodnih kanalov v obsežno čistilnico, ki bo zgrajena vzhodno od Celovca. Ta projekt bo stal 70 milijonov šilingov, pri čemer pa še ni upoštevana podrobna kanalizacija po občinah, ki bo gotovo stala tudi isti znesek.

Pred podobnimi problemi stojijo tudi občine ob Klopinjskem in Baškem jezeru. Posebno pereč je problem očiščenja Klopinjskega jezera, pa tudi severna obala Baškega jezera v območju Brda in Drobolj je potrebna čimprejšnjega očiščenja in ustrezne kanalizacije naselij ob njej.

Za enakopravnost in sožitje!

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem k deželnozborskim volitvam

Izhajajoč iz načela, ki ga je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem sprejela na svojem ustanovnem občnem zboru pred desetimi leti, da ne tvorimo več lastne nacionalne politične stranke, marveč se kot polnopravni državljani zavestno vključimo v splošno avstrijsko družbeno dogajanje in državno življenje, in v doslednem izvajanju programa ZSO o narodno-političnih, kulturnih in gospodarskih vprašanjih slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, ki ga je soglasno odobrilo in sklenilo nad sto delegiranih zastopnikov iz vseh predelov Južne Koroške na občnem zboru 30. januarja 1965, sta Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem na svoji skupni seji dne 13. februarja 1965 po temeljiti presoji trenutnega narodnega in splošnega političnega stanja v deželi sklenila

poziv slovenskim volivcem na Koroškem

naj pri deželnozborskih volitvah dne 14. marca glasujejo za SOCIALISTIČNO STRANKO AVSTRIJE

Naše izkušnje zlasti iz zadnjih desetih let potrjujejo pravilnost naše koncepcije manjšinske politike, da je rešitev narodnostnih vprašanj v današnjem času v prvi vrsti stvar zrelosti notranjega demokratičnega razvoja v državi. Zato je naša dolžnost, da soustvarjalno sodelujemo tudi pri oblikovanju politične volje in se ne izključujemo iz splošne družbe, v kateri živimo, marveč s svojim pozitivnim sodelovanjem na vseh področjih javnega življenja doprinašamo svoj del k njenemu demokratičnemu razvoju v deželi in državi.

Pri naši odločitvi, da podpremo Socialistično stranko Avstrije, nas mimo tega načelnega narodnostno-političnega gledanja vodi zavest skupnosti z avstrijskim delovnim človekom, s katerim nas vežejo sorodni gospodarski in socialni pogledi in zato od njegove stranke najbolj upravičeno pričakujemo razumevanje in podporo tudi za naše narodnostne težnje in potrebe.

Sklep Narodnega sveta koroških Slovencev o samostojnem nastopu pri volitvah - o katerem ZSO nikdar ni bila obveščena niti o tem v nasprotju z razširjenimi vestmi tudi ni bilo govora v koordinacijskem odboru - samo potrjuje pravilnost našega na osnovi dolgoletnih izkušenj izoblikovanega stališča, da koroška ÖVP doslej ni pokazala nobenega razumevanja za življenjske težnje našega ljudstva. Ne glede na to pa se nam vsaka odločitev, ki slabi odnose med manjšino in večinskim narodom, z ozirom na razvoj dobrega sožitja in od tega odvisnega sporazumnega reševanja bistvenih vprašanj zdi močno problematična.

Na osnovi našega stalnega odločnega in iniciativnega prizadevanja za koristi in enotnost slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem ter v trdnem zaupanju v zrelost našega človeka smo prepričani, da bo pretežna večina slovenskih volivcev sledila našemu pozivu in pri volitvah 14. marca glasovala za

SOCIALISTIČNO STRANKO AVSTRIJE!

Uradni dnevi

Zavod za starostno zavarovanje delavcev ima v marcu na Koroškem naslednje uradne dneve:

3. 3. Šmohor, uradna hiša
10. 3. Št. Vid ob Glini, Friesacher Straße 1
11. 3. Spittal ob Dravi, Lutherstraße 4
17. 3. Beljak, Kaiser-Josef-Platz 1
18. 3. Wolfsberg, Weyerplatz

povsod od 8. do 12. ure dopoldne.

Društveno prvenstvo

šentjanškega športnega društva v smučanju

Zadnjo nedeljo je šentjanško športno društvo imelo svoje vsakoletno društveno prvenstvo v smučanju. K tekmovanju je nastopilo 40 tekmovalcev, ki so se pomerili v veleslalomu na 1800 m dolgi progi na Šentjanških Rutah. Tekmovali smo v šestih skupinah. Najprej so nastopila dekleta do 10 let starosti, pri katerih sta na prvih mestih zmagali Štefka Malle (2,16,0) in Trudi Moschitz (2,53,0). Med dekleti je Zorka Weiss ponovila lansko zmago (1,17,0) drugo mesto je zasedla Greti Moschitz (1,28,3), tretje pa Rozi Gabriel (1,33,7).

Med mlajšimi šolarji se je na prvo mesto postavil Hanzi Hornböck (1,41,9), na drugo Daniel Dušnik (1,42,3), na tretje pa Ferdi Nessmann (1,44,9). Na prvem mestu starejših šolarjev je bil Cvetko Lapusch (1,00,0), za njim pa sta bila Franci Müller (1,11,2) in Vili Einspieler (1,13,0). V skupini mladincev je vodil Walter Meschnig (1,12,3), ki je dobil tudi društveni pokal, za njim pa sta se uvrstila Hanzi Pscheider (1,18,4) in Lojze Gabriel (1,19,5). Med moškimi pa so se na prva tri mesta uvrstili Vili Moschitz (1,14,9), Tomi Lapusch (1,17,8) in Mirko Kunčič (1,27,3).

Celovški konzum:

124 milijonov šilingov prometa

Kakor poroča uprava celovške konzumne zadruge, je ta v letu 1964 dosegla 124 milijonov šilingov prometa, s čemer je njen promet nasproti letu 1963 močno narasel. Ta skupni promet, ki je v glavnem nastal iz gospodinjskega blaga, je ustvarilo 62 poslovalnic zadruge, katerih mreža je razpredena po ozemlju srednje in spodnje Koroške. Samo v Celovcu ima zadruga 20 poslovalnic.

Dobro se razvija tudi zadružna blagovnica „Forum" v Celovcu. Kakor trdijo informirani krogi, zavzema „Forum" med avstrijskimi zadružnimi blagovnicami po prometu drugo mesto in ga prekaša le še dunajska veleblagovnica „Stafa".

KRISTINA BRENKOVA

Stričev cilinder

Za pustni torek se je tudi Andrej napravil v maškaro. Ko je bil nekaj nedelj pred pustom na obisku pri babici, si je tam izposodil cilinder. To je bil čisto pravi, bleščeče črn cilinder, kakršnega vidiš le še v gledališču ali mogoče v cirkusu. Cilinder je počival v visoki okrogli škatli in škatla je bila spravljena na dnu omare.

Za šolsko pustno veselico je Andrej oblekel mamin jopič od črnega kostuma, ravno pravšnji mu je bil. Narisal si je pod nosom črne brke, zavezal kravato in dal na glavo cilinder.

Tu šele se pričenja naša kratka zgodbica o stričevem cilindru. Andrej se je vrnil z veselice gologlav.

»Cilinder sem pustil v šoli,« je dejal mami, »jutri ga bom prinesel.«

»Prav,« je rekla mama. Toda pri štedilniku je nekdo tako žalostno vzdihnil, da je mami in Andreju zastalo srce.

»Teta, kaj pa je?« je vprašala mama.

Mamina teta, ki je Andrejeva stara teta, je bila bleda v lice in še enkrat je vzdihnila ter rekla nato: »Le kako si mogel pustiti v šoli tako dragoceno stvar? Ti nesrečni otrok! Kako moreš biti tako lahkomišljen?!

»Saj res, teta,« se je spomnila mama. »To je cilinder, o katerem ste mi pravili nekoč, kako drag je bil.«

»Drag,« je pokimala teta. »Celo mojo mesečno plačo sem dala zanj.«

Andrej še ni razumel. Mama mu je razlagala: »Ko je moj stric, čigar cilinder si imel danes za pusta, končal osem gimnazij, je moral iti študirat na Dunaj, če je hotel postati gradbeni inženir. In prav to bi bil rad, saj je bil nadarjen računar. Kdor je hotel postati zdravnik, inženir, pravnik, je moral iti študirat na Dunaj ali v kakšno daljno nemško mesto. Stric je še nekako živel. Inštruiral je bogate sošolce in si sam služil kruh. Na Dunaju to ni bilo mogoče. Kdo bi tam najel inštruktorja Slovenca? In študirati je moral.«

»Zato sem šla na Dunaj služit,« se je oglasila stara teta. »Z mojim zaslužkom sem plačevala bratu stanovanje in hrano.«

»Pičlo hrano,« je rekla mama.

»Kadar sem mogla, sem mu prihranila tudi od svojega zajtrka ali večerje,« je pokimala teta in Andrej je pogledal čisto bele tetine lase, ki so kukali izpod robca ter si skušal v mislih naslikati mlado teto, temnikastih las in brez drobnih gubic na licu.

»Mnogo je prestradal naš študent na Dunaju,« je iskala redkobesedna teta v svojem spominu. »Droben je bil zmeraj in suh, saj ni mogel kaj prida rasti. Pristradal je do inženirja. In ko je bil že nekaj let na Dunaju, je moral nositi cilinder in frak, tako so se oblačili vsi njegovi sošolci. Kupila sem mu cilinder v počitnicah, ko je bil on doma in mi ni bilo treba plačevati njegove sobice in hrane.«

»Teta, zdajle tečem po cilinder,« se je odločil Andrej in že je butnil skozi vrata. Še nikoli ni bil tako naglo v šoli in nazaj. Previdno je položil škatlo s cilindrom na mizo.

Teti se je razjasnil obraz, pomirile so se njene drhteče roke, privzdignila je pokrov in pobožala staro bleščeče pokrivalo.

Tudi to so rekordi . . .

Zelo pogosto slišimo o rekordih, ki jih dosegajo v različnih panogah športa, manj znani pa so „rekordi", katere postavljajo ljudje tudi na mnogih drugih področjih, zelo pogosto samo zato, da bi postali znani ali celo slavni. Oglejmo si nekaj takih več ali manj čudnih rekordov.

● Georg Grauane iz Belgije je postavil svetovni rekord s tem, da je v 30 minutah pojedel 44 kuhanih jajc; njegovemu „zgledu" je sledil John Glenn iz Kanade, ki je v 14 minutah pojedel 24 mehko kuhanih jajc. Prav tako pri jedi je postal rekorder John Steel iz Londona, ki je v 62 minutah pogoltnih 29 zavojčkov krompirja, Joe Garcia iz Avstralije pa je v eni uri pojedel 480 ostrig. Svojstven rekord pri pitju je nedvomno dosegel Francoz Ogist Matreau, kateri je v 52 minutah popil 11,3 litra belega vina.

Rekorde pa ne dosegajo samo s požiralnikom in želodcem.

● Duhovnik Clinton Losy je imel leta 1955 v Washingtonu za takratni čas najdaljši govor na svetu, ko je 48 ur in 18 minut neprekinjeno govoril proti grehom. Vendar pa ga je kmalu prekosil Irec Kenin Chidan, ki je „govoril" 5 dni in 13 ur; vse kaže, da njegovega rekorda nihče ne bo prekosil.

Kaj vse počno ljudje samo zato, da bi vsaj v nečem postali svetovni rekorderji. Tako so bili zabeleženi tudi naslednji svetovni rekordi:

v neprekinjenem razbijanju po bobnu — 100 ur, 1 minuta in 14 sekund;

v zibanju na gugalniku — 93 ur in 8 minut;

v maratonskem teku na 270 kilometrov — 22 ur in 49 minut1

v najdaljši vožnji s kolesom — 125 ur;

v nadjdaljšem plesu — 106 ur in 5 minut;

v stanju budnosti — 232 ur in 18 minut.

Kljub temu pa so rekordi, ki nimajo nobene zveze z željo po slavi, le pomembni.

● Tako je v drugi polovici prejšnjega stoletja Fedora Vasiljeva s 27 porodi podarila življenje kar 69 otrokom — 32 dvojčkom, 21 trojčkom in 16 četvorčkom. Podoben rekord je postavila tudi Angležinja Mary Hollywood: ob svoji smrti je zapustila 16 otrok, 140 vnukov, 283 pravnukov in 9 prapravnukov, skupaj torej 393 potomcev. Slavo očeta največjega števila otrok pa ima perzijski šah Fat Ali, kateremu so njegove žene porodile 154 sinov in 560 hčera.

Naj omenimo še en rekord, dosežen povsem slučajno: 23. marca 1944 so Nemci nad svojim ozemljem sestrelili angleško letalo, s katerim je pilot Nicholas Stew Alkmay letel v višini 6000 metrov. Po katastrofi se njegovo padalo ni odprlo in bi se njegov padec seveda končal nesrečno, če ga ne bi ublažila visoka smreka in poznoje nekaj metrov debel sloj snega. Ostal je namreč nepoškodovan.

Na pustni dan

Ves dan po cestah
se lovijo pusti,
veliki, mali
in širokousti,
našemljeni v živali
in ljudi;
še z Marsa
nekateri so prišli.

Saj menda res,
da marsovci veseli
z raketo mimo Lune
so leteli,
napravili so tisoč
zračnih milj,
da točno so prispeli
na svoj cilj.

Zdaj tukaj so,
po cestah se podijo,
mi smešni njim
in oni nam se zdijo,
ne vejo pa,
da mi že nekaj let
na daljni Mars
prirejamo izlet.

Marta Gorup

Dva brata

V neki vasi sta živela dva brata. Zemljo sta orala in pšenico sejala. Starejši brat ni imel otrok. Mlajši je imel četvero drobnih otročičev. Brata sta živela tako složno, da ju je bilo veselje gledati.

Neke jeseni, ko je žito dozorelo, sta požela in si razdelila zrnje na enaka dela.

Prišla je noč. Starejši brat je legel, a ni mogel zaspati. Mislil je:

„Ali sva si žito pravično razdelila? Brat ima večjo družino, njemu je treba za otroke več žita. Pojdem in mu podtaknem od svojega žita."

Tako je tudi storil.

Tudi mlajši brat ni mogel zaspati. Mislil je:

„Ali sva z bratom pravično razdelila? Oba z ženo sva še mlada. Otroci nama bodo zrasli za pomoč. Brat in njegova žena pa sta sama, starejša od naju. Treba mu bo primakniti kaj od našega žita."

Pomislil je to in storil.

Ko je napočil dan, sta brata videla: zrna ni bilo nič manj. Začudila sta se ali nista drug drugemu ničesar rekla.

In tako sta brata nekoliko noči drug drugemu žito prenašala, dokler nista drug drugega naletela.

Posihmal se je ljubezen med bratoma še bolj okrepila. In živela sta srečno do visoke starosti.

Lev N. Tolstoj

Okameneli smehljaj

62

JOŽE CIUHA

Možakar z očesom, ki se je sredi mračnih lic belilo kot žogica za pink ponk, je bil grozoten. Bolj grozljiv od vseh grotesknih spak in nakaz, kar sem jih videl v templjih: čeprav samo zaradi očesa. Oko, pravo oko se je ob steklenem izgubilo. Bil je kiklop, ki mu je edino oko skočilo iz srede nekoliko vstran. Bil je enooki „big boss, very big boss" in „clever in the head". Bolj kot na zdravo je bil ponosen na svoje sijoče slepo oko. Dosti bolj kot ljudje, ki si na zdrave zobe nataknejo zlato krono in se poslej nasmihajo le na zlati zob ter s tem spreminjajo gube in izraz.

Vroče je bilo, ob njem pa me je znoj še bolj polil. Ne toliko zaradi grozljivosti, pač pa zato, ker se mi je tako tesno približal, da je pihal vame svojo težko sapo, katere smrad mu ni prihajal iz ust, temveč iz želodca. Bil je izpuh ostre, začinjene hrane, ki so jo želodčne žleze kiselkasto razkrajale. Ko sem stopil mimo njega, se je še vedno trkal na prsi: „Me big boss, me very big boss, me very big merchant, me clever in the head . . ."

✳

„Madras, glavno mesto instoimenske države, je vhod v prijetno deželo, mesto stare civilizacije, ki je utelešena v mnogih spomenikih preteklosti z bogato dediščino kulture. Čeprav ga je za sabo potegnil tok razvoja in napredka, je vendar ostal v osnovi nepokvarjen. Madras je zato eno najbolj privlačnih mest v Indiji in vsekakor vreden obiska, četudi gre za skopo odmerjen čas . . ."

Čas nam je bil zares skopo odmerjen: v četrtek smo ob večerji vrgli sidro v zalivu pred pristaniščem. Potem smo morali čakati do nedelje, da smo v poznem popoldnevu okoli dolgega valobrana lahko zapeljali v luko pod češke žerjave. V ponedeljek popoldne smo spet odrinili. Največ smo ga torej gledali z ladje.

Prvi večer, ko smo se utaborili med ladjami, ki so kot mi čakale na prostor v pristanišču, je za mestom zahajalo sonce. Bil je požar v tehnicolorju, ki bi mu bili potrebni gasilci, če bi se sonce samo ne bilo pogasilo. Plameni so uhajali iz silhuet mestnih stolpov in templjev ter žareli skozi luknjičaste obrise pristaniških žerjavov. Lepši od te krasne podobe bi Madras gotovo ne mogel biti. Poslej smo ga gledali v vseh menjavah potujočega sonca in kleli zakleto razdaljo, ki nas je ločila od njegovih ulic. Preklinjali smo tri dni.

V Madrasu, ki zaobjema prostor 126,90 km², živi okoli 1,700.000 prebivalcev. Bolj od drugih znanih indijskih mest je prijeten zato, ker ne pretirava z vročino. Živo srebro se vzpne do 37 stopinj, pade pa največ na nekaj manj kot 20. Mesto zares naredi prijeten vtis. Zdi se, da je industrija tu bolj razvita, zato med ljudmi ni čutiti tolikšne bede. Tudi beračev ni toliko in tudi nasilni niso tako kot v Kalkuti in Bombayu.

Prvi večer, ko smo šli na kopno, mi je v nos udaril prijeten vonj, v ušesa pa zvonko cingljanje. Bila so dehteča drevesa, ki so se bila razcvetela z rumenimi, grozdičastimi, akacijam podobnimi cvetovi, in ogležnjice, ki so med hojo zvenele na bosih ženskih nogah. Z Georgijo, Mary Jane, Vilkom in Georgeom smo šli na sladoled. Pred lokalom, kjer smo se z njim in s sokovi hladili, nas je ustavil berač z obrito prednjo polovico lobanje in z lasmi, spletenimi na zatilju v kito. Morda niti ni bil berač. Zaradi nevsakdanje pričeske bi lahko bil pripadnik kašne posebne sekte ter zanjo in zase pobiral denarne prispevke. Tu je vse mogoče.

V ponedeljek sem obiskal umetnostno galerijo, ki hrani čudovito zbirko indijskih miniatur, in muzej, v katerem sem videl velike kovinske kletke za ljudi, ki so jih nekoč za kazen zapirali vanje ter jih potem obesili na sonce. Izmislil si jih je bil neki lord z angleškim priimkom. Razen tega pa so v muzeju še velika zbirka orožja, kitajski zvonovi, zbirka plastik, vitrine, ki ponazarjajo plemenske običaje itd.

Obiskal sem tudi velik tempelj, kjer sem od daleč opazoval obred blagoslavljanja rož, se znova srečal z lingami, simboli bogov in večnega življenja, in z ženskami, ki so v velikem tempeljskem bazenu prale svoje sarije in jih sušile na stopnicah okoli bazena. Raznobarvni, okoli šest metrov dolgi pasovi tkanine so bili bolj veseli od svojih peric. Potem sem se v časovni stiski potikal naokoli z avtomobilom in si ogledal nekaj lepih primerkov indijske arhitekture ter nekaj prav tako lepih modernih stavb in gradbišč, ob katerih se Madras lovi v korak z našim časom.

✳

V Arabskem morju smo. Naš naslednji cilj je Aden. Indija je dokončno ostala za nami. Ko smo zapustili Kalikut, smo šli v Mangalore.

To mesto ima 300.000 prebivalcev in je za indijska

Nevarnosti, ki prežijo v gospodinjstvu

Z električnimi in plinskimi pripomočki vzbuja današnja kuhinja videz miniaturne delavnice. Še tako malenkostno gospodinjino opravilo lahko povzroči nesrečo, seveda če gospodinja ni dovolj previdna. Vendar pa lahko razne domače nesreče preprečimo, če imamo dovolj občutka za organizacijo hišnega dela in ureditev gospodinjskega »pribora«. Predlagamo vam, da danes preizkusite svoj občutek za previdnost in ogdovorite z »da« ali »ne« na naslednja vprašanja:

- *Večkrat uporabljate bencin pri čiščenju madežev na volnenem blagu. Odprete pri tem delu okno?*
- *Ste noge svoje lestve obložili s hrapavo gumo, da se vam ne bo premikala pri delu?*
- *Ste linolej v kuhinji ali predsobi pritrdili k tlom?*
- *Delate od časa do časa čistko nepotrebnih predmetov na hodnikih in balkonih?*
- *Je vaše stopnišče dovolj razsvetljeno? So stopnice v redu?*
- *Je električna ureditev v vaši kopalnici v redu?*
- *Ste v vlažnih prostorih dobro zavarovali električne instalacije?*
- *Imate svoje električne stroje na tleh, kajti na ta način je nesreča minimalna?*
- *Ste dosledni pri shranjevanju steklenic z gorljivimi tekočinami; jih spravite daleč od izvorov toplote?*
- *Se zavedate, da mora biti ročaj posode na štedilniku obrnjen proti steni?*
- *Ali se izogibate nošenja posode z vrelo vodo brez pokrova?*
- *Upamo, da preizkusite toploto v kadi, predno se lotite kopanja svojega otroka?*
- *Ali veste, da morate še tako neznatno ranico na roki takoj razkužiti?*
- *Ali večkrat pregledate svoj dimnik?*
- *Je vaša domača lekarna dobro založena?*
- *Gotovo ne puščate otroka samega v prostoru, kjer kuhate perilo?*
- *Ste poskrbeli, da so vtičnice v stanovanju daleč od otroških rok?*

Če ste na večino vprašanj odgovorili z »ne«, je hudo z vami. Poboljšajte se, saj vam bo le koristilo! Previdnost je mati vseh modrosti!

Vstati!

Majhen psihološki eksperiment, ki ga bodo po prvem poskusu gotovo mnogi pozdravili.

Vzemimo, da ležite zjutraj v mehki postelji in se nikakor ne morete pripraviti do tega, da bi vstali. Ko pa je tako prijetno še malo poležati! Toda čas vas neusmiljeno priganja. Pomagajte si takole: odločite se, da boste vstali, ko boste prešteli do dvajset. Odločiti se morate hitro in brez dolgega premišljevanja, toda to vam ne bo težko, ker ta odločitev sama ne zahteva od vas nobenega napora. Nato štejte počasi in enakomerno do dvajset. Presenečeni boste ugotovili, da ste se pri besedi „dvajset" popolnoma avtomatično in brez napora dvignili. „Neprijetno" vstajanje se vam je brez težav posrečilo.

Ni vseeno, kako ravnamo z mlekom

Prva skrb je, da v pasterizirano mleko na poti od mlekarne do potrošnikov ne pridejo nikakšne škodljive klice. Na vsej poti, bodisi med razvozom ali pri dostavi potrošniku moramo paziti predvsem na to, da mleko ni neposredno izpostavljeno sončni svetlobi. Če to dolgo traja, izgubi mleko mnogo vitamina C, nad 50 odst. riboflavina in izpremeni tudi okus. Zato mleko prevažamo pokrito.

Tudi pri potrošniku ne postavljamo mleka na sonce, temveč na najbolj hladno, temno mesto, kjer ostane vse do uporabe. Najbolje je, če mleko takoj postavimo v hladilnik, v klet ali mrzlo vodo. Če se ravnamo po teh navodilih, lahko brez ponovnega prekuhavanja porabimo mleko, ki je bilo pasterizirano že v mlekarni. Tedaj segreje gospodinja le toliko mleka, kolikor ga takoj rabi; pri tem zadostuje, da ga segreva le toliko časa, da se v njem pojavijo mehurčki; ni potrebno, da bi mleko zavreli ali da bi se zelo dolgo kuhalo. Pri tem je še zelo važna stopnja segrevanja. Mleko, ki ga segrevamo počasi ali pri nižji temperaturi bo laže preneslo višjo temperaturo kot mleko, ki je bilo segreto na hitro oziroma pri višji temperaturi. Pri počasnem segrevanju je mleko bolj obstojno.

Mleko, ki je doma prevreto, izgublja kakovost na dva načina: z nastajanjem kože na površini in usedline na dnu posode. Te izgube na koži in usedlini lahko znesejo do 14 % kalcija in beljakovin in okoli 20 % maščobe. Prav tako se izgubljajo tudi manj odporni vitamini, izgube pa so lahko majhne ali zelo velike, kar je odvisno od trajanja vrenja.

Mleko hranimo in kuhamo vedno v isti posodi. Te posode ne smemo uporabljati za nobeno drugo stvar. Najboljša posoda je aluminijasta ali iz nerjavečega jekla. Prav tako mora biti posoda znotraj gladka in neokrušena. Med kuhanjem mleko stalno mešamo, da se ne napravi koža. To so zgoščene in deloma osušene beljakovine, ki nastanejo na mleku pri temperaturi 50 stopinj Celzija. Pri kuhanju se deloma izloči tudi algumin, ki ga opazimo v obliki beljakastega usedka ob stenah in na dnu posode. Mleko, segreto na 56 stopinj C začne vse bolj izločati kalcijeve soli.

Vonj in okus po kuhanem nastane pri segrevanju nad 60° C, vse bolj izrazit pa je nad 70° C. To je posledica hlapljivih fosfornih in žveplenih spojin, ki zapuščajo beljakovine, v katerih sta bila vezana fosfor in žveplo. Zgorevanje mlečnega sladkorja in beljakovin se pojavi pri 80° C, predvsem pa pri 100° C. Posledica te visoke temperature je, da zgorijo beljakovine in sladkor okoli zračnih mehurčkov. To preprečimo, če uporabljamo posodo z gladkimi stenami in če mleko nenehno mešamo.

Če hočemo mleko iz kateregakoli vzroka kuhati, ga hitro zavrimo, ves čas mešajmo in takoj ohladimo. Po kuhanju nikoli ne pozabimo mleka ohladiti, razen če z njim takoj postrežemo. Tudi ohlajeno mleko je treba hraniti na hladnem, čistem prostoru, zaščitenem pred svetlobo. Paziti moramo tudi, da ni v bližini močno vonjajočih jedi. Posoda za mleko naj bo čista. Takoj, ko jo izpraznimo, jo splaknemo s hladno vodo, potem pa očistimo s toplo raztopino detergenta in končno še splaknemo s toplo vodo in poveznimo, da se sama osuši. Ne pozabimo tako očistiti tudi steklenice.

Kako pravilno likamo

K negi garderobe spada tudi pravilno likanje. Ne le, da z napačnim likanjem lahko pokvarimo najboljši kroj, temveč tudi blago samo. S tem pa skrajšamo življenjsko dobo obleke. Zato upoštevajmo pri likanju tole:

Če likamo volno s prevročim likalnikom in na suho, postane volna krhka. Zato likamo volno zmerom z vlažno krpo (najboljša je platnena, dobro ožeta krpa) in ne prevročim likalnikom (največ 150 stopinj). Strokovnjaki uporabljajo pri tem krtačo, ki jo pritiskajo na blago, medtem ko se dviga iz njega para. To je zlasti koristno, če bi radi odstranili vzbokline (od sedenja) in dali obleki spet prvotno obliko. Pri tem tudi pazite, da ne boste blaga raztegovali!

Staničninska volna je sicer trden material, se pa hitro zasmodi, če jo likamo s prevročim likalnikom (največ 150 stopinj). Ta blaga imajo po navadi posebno apreturo, zato je treba ravnati z njimi prav tako skrbno kakor z volno.

Bombaž in platno preneseta toploto do 200 stopinj. Blaga iz naravnih vlaken so na splošno pri likanju najmanj občutljiva. Prenesejo toploto do 200 stopinj. Lahko jih likamo z vročim likalnikom, bodisi vlažna ali suha in moramo pri njih predvsem paziti, da jih ne zasmodimo.

Blago iz mešanice svile in volne je trenutno zelo moderno. Pred likanjem pa moramo ugotoviti, ali je material iz naravnih ali umetnih vlaken. V prvem primeru likamo blago z vlažno krpo s srednjetoplim likalnikom, če pa so vlakna umetna, moramo naravnati toploto kakor za najbolj občutljivo blago (nylon, perlon).

S surovo svilo moramo ravnati pri likanju zmerom zelo previdno. Likalnik ima lahko sicer 150 stopinj, likati pa smemo zmeraj samo na suho ali s svilenim papirjem kot podlogo. Če likamo to blago z vlažno krpo, bo dobilo vodne madeže, ki jih ne moremo več odpraviti.

Pustni krofi

Potrebuješ 60 dkg moke, 3 dkg kvasa, 10 dkg surovega masla (margarine), 4 rumenjake, 1 celo jace, 1 žlico sladkorja, približno 3/8 l mleka, sol, 1 žlico ruma.

Pristavi kvas z nekaj žlicami moke, 1 kavino žličko sladkorja in malo mlačnega mleka. Medtem ko kvas vzhaja, presej moko (ta naj bo na toplem prostoru, da se pogreje), nato raztopi surovo maslo v mlačno, daj rumenjake in celo jajce, žlico sladkorja, malo soli, rum in potrebno mlačno mleko, vse stepaj na toplem in vlij na pogreto moko, nato pridaj še vzhajani kvas in zamesi bolj mehko testo, dobro ga stepaj s kuhalnico, da požene mehurčke. Potem ga pokrij in naj počiva približno 1/4 ure.

Desko potresi z moko in razvaljaj testo enakomerno, približno za mezinec debelo, nato izreži z obodom za krofe okrogle krpice. Na vsako drugo položi točno v sredino malo marelične marmelade, pokrij z drugo krpico, ob robeh dobro stisni, da se testo sprime, ter še enkrat izreži z malo manjšim obodom, kot je bil prvi. Krofe polagaj na pomokan prt in naj pokriti vzhajajo na toplem prostoru. Ko polagaš krofe za vzhajanje, pazi, da bo tista stran, ki je bila na deski spodaj, tudi sedaj spodaj.

Ko so lepo vzhajani, jih polagaj v ne prevročo mast ali olje, pazi, da jih polagaš tako, da bo sedaj zgornja stran krofa spodaj! Pokrij jih s pokrovko in posodo malo potresi; ko so na spodnji strani svetlorumeni, jih obrni in sedaj odkrite dokončno scvri. Gotove polagaj na čist papir, najbolje pivnik, da se mast odcedi, in še tople potresi z vanilijinim sladkorjem.

Zakaj se mast pri cvrtju krofov peni, je odvisno v prvi vrsti od kvalitete maščobe. Tudi ni dobro mešati mast in olje za cvrtje, mešanica se vedno peni. Važno pa je naslednje: predvsem je treba paziti, da ne pride v maščobo niti najmanjša količina sladkorja, zato pozor pri posipanju krofov! Tudi v testo damo čim manj sladkorja, ob robeh je treba krofe dobro stisniti, da med cvrtjem ne pride marmelada v maščobo. Preventivno damo v maščobo vedno 1 dobro osnažen korenček, ki ga takoj zamenjamo, ko malo porjavi. To preprečuje tudi, da se mast pri cvrtju preveč ne zažge in jo potem laže uporabiš za druge stvari.

NASVETI

- Okna pozimi čistimo tako, da jih zdrgnemo z volneno krpo, povaljano v suhem modrilu. Tudi zanemarjene šipe postanejo po takem čiščenju zopet čiste in svetle.
- Oblazinjeno pohištvo iztepemo v sobi tako, da ga prej pregrnemo z ožeto čisto cunjo. Ko je ta umazana, jo speremo. Zadnji vodi dodamo nekoliko kisa, da osvežimo barvo.
- Srebrn in zlat nakit čistimo s cigaretnim pepelom.
- Zmrzovanje šip preprečimo, če jih namažemo z mešanico iz 10 g glicerina in iz četrt litra špirita.

merila majhno. Vendar je najlepše, kar sem jih videl. Leži na pobočju griča, ki je na gosto poraščen s koksovimi palmami in zelenjem, kar mu daje vedrost in svežino. Mangalore je bil moje najbolj čisto indijsko mesto. In kar je bilo po vsem, kar sem bil v Indiji videl, najbolj presenetljivo — v njem nisem naletel na berača. Od evropske arhitekture je tu velika cerkev s portugalsko baročno fasado. K temu latinskemu vtisu je po svoje še prispeval prizor pred cerkvijo:

Sonce je bilo visoko na nebu, sence pa so bile kratke. K zvoniku sta se v ozek senčni pas stiskali starka in otrok. Starka je z dolgimi prsti s poudarjenimi členki brodila je po otrokovih skuštranih laseh: obirala mu je uši. Bilo je, ko da bi gledal Murilla.

V mestu sem odkril veliko misijonarskih izpostav in pri ogledu luteranske cerkve prisostvoval poroki. Obiskal sem muzej, ki je bil nekoč zasebna zbirka nekega domačega bogataša, in hindujski tempelj. Med vsemi je bil ta obisk najbolj zanimiv.

Tempelj spominja na podkvasto grško gledališče. Nad majhnim platojem, kjer stoji, se v polkrogu dvigajo terase in stopnice. Nekje ob strani je stal okoli deset metrov visok kovinski svečnik: najvišji, kar sem jih bil kdajkoli videl. Vrata v svetišče samo so bila zapahnjena: vendar sem lahko skozi špranje videl živahno obarvane bogove in med njimi sveto črno kravo. Kaj več se ni dalo odkriti.

Potem sem se po stopnicah vzpel na terase z bazeni. Devet jih je: eden velik in osem manjših. V velikem so ženske prale perilo in razigrano čofotali otroci. Voda je bila zelenkasto rjava. Bila je gostejša od morja. Nasproti velikega bazena so majhni. Na levi strani jih oklepa krivina precej strmega hriba, v katerega je izsekana ploščad z bazeni, medtem ko je desna, pravokotno na to meječa stena še višja. V to strmino se je zasekalo majhno naselje, ki se zdi nekoliko podobno samostanu Dalai Lame v Lasi. V koti med obema strmima stenama je prvi manjši bazen: pravzaprav nekakšno korito. Med vsemi je v tem voda najbolj čista. Iz njega se preceja naprej v ostalih osem korit. V prvem s čisto in prosojno vodo sem opazil nekaj kamnov, v katere so vklesani kačji liki. Takoj nato sem v vodi opazil živo kačo in za njo še več drugih. Njih telesa so leno valovala in iz vode so jim štrlele le majhne glave.

V drugem bazenčku so bile ribe. V tretjem tudi. Vendar je postala voda vse bolj motna, dokler ni bila v zadnjem bazenu tako umazana kot v velikem. V zadnjem koritu so bile žabe.

Razen tega, kar sem videl, nisem zvedel ničesar. Otroci, ki sem jih ogovarjal, so plaho povešali oči ali bežali, odrasli pa samo nezaupljivo gledali in odkimavali z glavami. Zato se je s črno kravo, visokim svečnikom, amfiteatrsko oblikovanim prostorom, kačami, ribami in žabami poslej poigravala domišljija.

V pristanišču so nas opozorili na majhne barkače, podobne dalmatinskim trabakulam. Plujejo z jadri in že dolga stoletja vozijo les, kavo, dišave in drugo blago med Indijo in Arabskim polotokom: po poti, za katero bo „Dinara" rabila pet dni.

*

Jutri zarana bomo dosegli Aden. Odkar smo zapustali Indijo, potujemo skozi samoto. Nebene ladje še nismo srečali in z Indijo smo vzeli slovo tudi od galebov. Voda je temno modra in je bila do danes kot olje. Zdaj jo kodra veter. Včeraj smo srečali dva kita (verjetno par na poročnem potovanju) in nekaj delfinov, ki so nas pozdravili s svojimi norčijami. Georgeov sinček je rekel, da bi bil rad delfin, če bi bil žival.

Proti večeru se je na naši levi strani zarisal otok Sokotra s strmim pogorjem. Sokotra je sultanat pod angleško zaščito.

Voda ima trideset stopinj in zaradi tega moramo pluti nekoliko počasneje: menda se stroji prepočasi hladijo. Noči so postale za spoznanje bolj hladne in seveda bolj prijetne. Kot je nas na poti na Vzhod čas prehiteval, tako sedaj zaostaja. Kazalec obračamo v obratno smer.

*

Včeraj ob 9. uri smo pristali v Adenu, pristanišču pod gorami. Spomnil sem se na Somalske planine in Haniške otoke. Kot tam, je tudi tu kamen. Samo kamen: in prav v svoji goloti nepopisno lep. Gore kot skrhano rezilo dolgega bodala ovijajo pristanišče. Ob pogledu nanje preostaja le še sonce, ki iz trdnih kamenin nenehno sesa okre, siene, umbre in tople modrikaste sivine, kajti barve so vse, kar premore to kamenje in nebo.

V pristanišču so nas pričakali trgovci: kar v čolnih. Trgovci ne izgubljajo časa, razen tega pa je postanek nekaterih ladij časovno zelo omejen. Andenski trgovini je na svetu enak le še Hongkong. Gre namreč za brezcarinsko luko, kar ima pri nakupu in prodaji blaga veliko prednost. Seveda se trguje le z mešetarjenjem. Ponudbe so vse vkovane v zlato, blago pa je samo blago. Se pravi, dosti manj blesteče.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Pustni običaji - nekoč in danes

Ko govorimo o pustu in kurentovanju, mislimo predvsem na pustne šeme in maske, na njih obhode in zabave. Ljudje si hočejo vsaj enkrat na leto nadeti druge obraze, krinke, da se kot „drugi" ljudje pošteno iznorijo. To je danes splošni smisel pustovanja. Zlasti po mestih, kot na primer v Rimu, marsikje v Nemčiji, v Nizzi, so v navadi tradicionalni karnevali. Na teh karnevalih se trosijo velike vsote denarja za pustne obleke, sprevode, zabave itd. Za nekaj dni so ta mesta v znamenju prešernega, razposajenega karnevala. To so svetovnoznane prireditve, ki privabljajo razen domačinov na tisoče tujcev.

Tudi pri nas, seveda v skromnejšem obsegu, posnemajo te karnevale. Beljak postaja iz leta v leto bolj „karnevalsko" mesto in tudi Celovec stremi za tem, da ne bi zaostajal. To so tako imenovani meščanski karnevali, kjer lahko vidimo najrazličnejše pustne like, ki glosirajo družabne, politične in druge dogodke. Če so ti karnevali dobro, pa tudi okusno in dostojno prirejeni, je prav, ali večkrat se take stvari izprevržejo tudi v neokusne, slabo improvizirane špektakle.

Ti namišljenci, maškare in kolikor je že teh imen, pa nimajo nobenega opravka s pravimi kmečkimi pustnimi liki, ki so se tudi med Slovenci ohranili v današnji čas, predvsem v severovzhodni Sloveniji, to je v krajih Dravskega in Ptujskega polja, Slovenskih goric in Pomurja. Posebno Ptuj se razvija v slovensko »karnevalsko« mesto, kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista.

V davnih časih pa so imeli ti pustni liki poseben pomen. Predstavljali so demone, ki so preganjali zimo in privabljali pomlad. Slovenski človek je bil v pretekli in še polpretekli dobi skoraj izključno kmet, navezan na svojo zemljo in živeč z njo v vseh letnih časih. Ti pustni liki naj bi vzbujali čimveč strahu. Pred njimi naj bi pobegnile sile, ki drže zemljo pod snegom in mrazom in napravile prostor prelepi vesni, ki bo omogočila kmetu, da bo obdelal svoje njive.

Tem demonskim likom so nadeli ime kurenti ali koranti. Oblečeni so bili in so še — v kolikor so se stari običaji ohranili — v težke, narobe obrnjene ovčje kožuhe, na glavi imajo pošastno krinko z rilčastim nosom in dolgim rdečim jezikom. Na pasu imajo na verigi obešenih več kravjih zvoncev, v roki pa palico-ježevko, ki je na koncu obita z bodičasto ježevo kožo. V nekaterih krajih imajo kurenti na glavi tudi rogove.

Zanimivo je, kako si fantje spravljajo opremo za kurente. Tak ovčji kožuh je bil v starih časih in je še danes vreden lepe denarje. Hranili so ga kje na podstrešju in je služil morda dvema rodovoma, dokler ga niso na kakem razposajenem plesu »razčesali« ali pa so ga pokvarili molji. Kurenti so na svojih obhodih dobivali od deklin tudi »robčeke«, ki so si jih vesili okrog pasu. Čimveč takih robcev je imel kurent, tem ponosnejši je bil.

Dokler so bili kurentovski obhodi po vasi v mejah dovoljene pustne razigranosti, pa tudi razposajenosti, je še šlo, a gorje, če se je kurentovska skupina kje napila. Tedaj so se morda poravnali stari fantovski računi zaradi deklin ali drugih zadev. Noži so opravili svoje in mrtvi kurent je obležal na snegu.

S kurentovanjem je v zvezi vse polno obredov, ki se v novejši dobi izgubljajo. Še danes pa je živ obred pluženja ali vlačenja pluga. Šest ali osem našemljenih »dečkov« vlači po vasi majhen plug. Vanj je vpležen kurent. Zavijejo na dvorišče in zorjejo po njem nekaj brazd. »Pobirač« vseje repno seme (to je pesek) in pograblja brazde z grabljami. Iz semena bo zrasla debela repa, tako razlaga pobirač gospodinji in ji še naroči, da morajo zvečer »za debelo repo tudi plesati. Orače obdaruje gospodinja z jajci, klobasami ali praženki.

Z obredom pustnega oranja so hoteli v starih časih priklicati pomlad, da bi se čimprej začelo delo na polju, ki naj bi bogato obrodilo. Nekdaj so ta in druge pustne obrede opravljali po ustaljenih pravilih in izročili pol resno, pol šaljivo, ker so ljudje kolikor toliko verovali v čarodejno moč teh opravil. Danes se te stvari le prerade izmaličijo v norčavo burko.

Razen kurentovskih obredov in vlačenja pluga so v omenjenih krajih še danes v navadi liki, ki predstavljajo razne živali: rüso, kamelo ali gambelo, medveda, kokota, picike. Vendar so ti liki manj upoštevani; včasih spremljajo orače skozi vas.

Deklinam, ki bi se bile v predpustnem času rade, pa se niso mogle omožiti, vlečejo v nekaterih krajih ploh. To se dogaja na pustni torek ali pa na pepelnico. Ploh vlečejo fantje, na plohu je dekle, včasih tudi ženin in nevesta, seveda iz slame. Po mnenju etnografov predstavlja lutka na plohu neplodno zimo, ploh pa pomlad in rodovitnost.

Zelo dobro označuje pomen pustnega ploha borovo gostüvanje v Prekmurju. V slavnostnem sprevodu gredo gostüvanjščeki najprej v šumo po bor, ga naložé na voz, ga okrasijo z zelenjem in rožami, posade nanj ženina in nevesto in ga peljejo v vas. Sredi vasi poroči pustni duhovnik ženina in nevesto. Pri obredu deli »plepanuš« šaljive nauke za zakonsko življenje. Ko je »poroke« konec, bor na dražbi prodajo, nato pa izkupiček v kaki gostilni pri plesu zapijejo.

Na pustni torek so bili včasih v navadi še drugi običaji. V okolici Ptuja so stresali sadno drevje, da bi bolje obrodilo. Okrog Ljutomera mečejo v sadno drevje oluščene koruzne storže. Ponekod vsipljejo na pustni torek kokošim hrano v obroč, da ne bi prišla lisica. V nekaterih krajih pokajo dečki z bičem že štirinajst dni pred pustom, da s tem preženejo zle duhove.

Na pustni torek mora biti zlasti večerja dobra in izdatna. Bila — in ponekod je morda še danes navada, da skuha gospodinja pred sončnim vzhodom svinjsko glavo in žgance. Na pustni mizi je tudi na krhlje zrezana repa. Skoraj povsod po slovenskih krajih jedo na kmetih ta dan svinino, klobase in praženke.

Vsega skupaj pa je konec na pepelnico, ko pusta pokopljejo ali sežgejo.

Samo ure nima

JACQUES ROSE GARDEN

Gospod Stengel me je povabil, da bi si ogledal njegovo novo stanovanje. Šele pred kratkim se je preselil. Res je bilo odlično. Tri sobe in še vse, kar sodi zraven. Stene prevlečene z živobarvnimi tapetami, na tleh debele, prekrasne preproge. V prvi sobi modra preproga, v drugi rdeča, v tretji rumena z vzorcem pomladanskega cvetja — zato je bilo stanovanje že od tal navzgor udobno, zakaj to so bile same nove preproge, ne pa kakšne obrabljene, ki jih potem imenujejo „pristne". Nove preproge, mehke in prijetne, in stare oljnate slike na stenah, prosojni zastori pred okni in cvetje ob oknih sem videl v stanovanju prijatelja Stengla, ki se je šele nedavno oženil in dobil sijajno ženico z vsemi prednostmi in bogato doto. Z denarjem ljubega tasta ni težko urediti razkošnega stanovanja, v katerem se dobro počutiš. Lahko si kupiš tudi udobne stole, kot sem jih videl, srebrn pribor, pravi porcelan in na bife lahko postaviš tri velike kristalne vaze, v katerih so moji trije klinčki bili videti tako skromni. Na vso srečo so stali pred ogledalom in je bilo zato videti, kot bi jih bilo šest — praktična izkušnja, ki bi jo priporočil vsaki gospodinji. Da končam: Čudovito stanovanje z vsem, kar si je le mogel poželeti, in vsaka reč res najboljša.

„Koliko je ura?" sem vprašal gospoda Stengla, ko smo pili kavo.

„Trenutek," je rekel.

Odložil je svojo skodelico na mizo, stopil k oknu in odgovoril: „Kmalu bo šest."

Čudil sem se.

„Zakaj gledaš vedno skozi okno?" sem ga vprašal.

„Saj si vendar hotel vedeti, koliko je ura."

„Kaj nimate ure?"

„Nimamo," je odgovoril gospod Stengel. „Saj je ne potrebujemo."

„To naj razume kdor hoče. Vse imata, kar si človek sploh lahko zaželi: slike, bakroreze, preproge, srebro, vse naravnost razkošno — ure pa nista zmogla?"

„Dragi prijatelj," je odgovoril, „zakaj le bi kupoval uro, ki jo moram vsak dan naviti in s katere mora moja žena vsak dan brisati prah, ko pa imam prav nasproti uro na cerkvenem zvoniku. Poglej si jo no!"

To sem uvidel.

„Dobro. Toda ta ura ti služi samo podnevi," sem rekel. „Kaj pa delata ponoči? Zaradi tebe vendar ne bodo cerkveni stolp razsvetlili z žarometi."

Zdaj se je vmešala v pogovor gospa Stenglova.

„Ponoči ima Maks trobento."

„Trobento? S trobento vendar ne moreš dognati koliko je ura."

Gospod Stengel pa je ponosno pokimal in prijel svojo ženo pod roko. Tako sta stala pred menoj kot osnutek za kip srečnih zakoncev.

„Pa še kako točno izvem, koliko je ura!" je rekel. „Samo malo zatrobim, pa moj sosed takoj besen potrka na steno in zavpije: ‚Kaj ste znoreli? Zdaj trobite na trobento? Gospod, saj je pol štirih ponoči' . . ."

Zaušnica za dva

Že tri dni so policijski organi nekega mesteca v državi Illinois, v Združenih državah Amerike, garali noč in dan. Brezuspešno so skušali priti na sled premoženju Charlyja Stocka, ki je potarnal, da so mu ukradli avtomobil, televizijski sprejemnik, pol transistorja, sto trideset jajc, osemdeset kilogramov mesa, makaronov, sladkorja in drugih živilskih potrebščin v skupni vrednosti tisoč dolarjev.

Hišne preiskave v sosedstvu Charlyjevega stanovanja niso bile uspešne. Tudi aretacije brezposelnih ne! Zato so se policaji odločili poklicali Stocka na zaslišanje, da bi dopolnil svojo izjavo.

— Ali sumite koga? — je vprašal šerif.

— Hm . . . m . . . — je zamrmral Charly, ki je kot vsak povprečen Američan dobro vedel, da policaji ne ljubijo dolgih razgovorov. Prav nič ni bil navdušen nad tem, da je policija vse skupaj vzela v svoje roke. Pravzaprav niti ni imel namena tega prijaviti policiji, pač pa je zgolj potarnal sosedu, ki je potem iz muhe naredil slona.

— Zakaj ste imeli v hiši toliko živil? — je ponovno vprašal šerif.

— Saj jih nisem imel! — je odgovoril Charly.

— Kako so jih potemtakem mogli ukrasti?

— Tudi zame je to uganka . . .

— Poslušaj, ti! Kako naposled veš, da je bilo vse to ukradeno?

— Iz časopisov, — odvrne Charly in vzame iz žepa lokalni časopis, v katerem je pisalo, da na slehernega prebivalca njihovega mesta pride en avtomobil, en televizijski sprejemnik, pol transistorja, sto trideset jajc in drugih življenjskih potrebščin, v vrednosti šest tisoč dolarjev.

— Kje je torej moj delež? Mar mi ni bil ukraden? — vpraša Charly.

— Ti si kreten nad kreteni, — zavpije šerif. — To je zgolj statistika. Če ti nimaš avtomobila, to pomeni, da ima nekdo dva ali tri! — in pripelje Stocku dve zaušnici.

Statistika pravi, da pride na dva prebivalca ena zaušnica . . .

● Slavnemu kritiku Boileauju je kralj Louis pokazal svoje pesmi in ga vprašal, kaj sodi o njih.

„Veličanstvo," je odvrnil Boileau, „vam ni nič nemogoče. Hoteli ste napraviti slabe verze in posrečilo se vam je."

OOO

● Ena izmed osrednjih kulturniških osebnosti na dvoru Louisa XIV. je bil prav gotovo svetovno znani komediograf Moliere, človek, ki si je zastavil življenjski cilj: prodreti v smešno stran človeškega značaja in razkrinkati — vsaj na odru — napake tedanje družbe. To poslanstvo je dovršeno opravil.

Nekoč so ga vprašali:

„Kako je mogoče, da v nekaterih deželah kralji prevzemajo oblast že v trinajstem letu, poročiti pa se smejo šele z osemnajstim letom!"

„Zato, ker je veliko laže vladati nad kraljestvom kot nad ženo," je odgovoril Moliere.

OOO

● V razdobju Louisa XV. in XVI. se je gospodarski položaj Francije zelo poslabšal, pri čemer ni dvor ničesar ukrenil, nasprotno, državna blagajna je bila večna žrtev raznih gostij, zabav in sprejemov. Državniki v zgodovini — razen redkih izjem — niso nikoli posebno varčevali, za Louisa XV. pa je veljalo prav načelo: „Uživajmo! Dokler bo šlo, bo šlo, za nami je lahko tudi potop!"

Razmere so bile tako obupne, da celo dvorni uradniki niso dobivali plače o pravem času. Tedaj so se operni pevci pritožili pri kralju, naj v tem pogledu napravi red. Kralj jih je potolažil:

„Gospoda moja! Najprej moram pomiriti tiste, ki jočejo, šele potem pridejo na vrsto tisti, ki pojejo."

OOO

● Ko so v navzočnosti pariškega policijskega ravnatelja markiza d'Argensona govorili o smrti, je pripomnil.

„Prijatelji moji, pravite, da je umreti zelo težko. Rad vam verjamem. Toda nazadnje se to kljub vsemu vsakomur posreči."

Grofu Sebourgu, ljubimcu svoje žene, pa je dejal, ko ga je ta prosil za službo:

„Za vas imam pripravljeni dve zelo prikladni mesti: ravnateljstvo

Smeh stoletij

v Bastiliji in v Domu invalidov. Toda če vam priskrbim novo mesto, bodo ljudje govorili, da sem vas poslal tja jaz; če pa bi šli v Dom invalidov, bi ljudje mislili, da vas je tja poslala moja žena."

OOO

● Francoski moralist Jean de la Bruyere je slovel zaradi svoje udvorljivosti do lepega spola. Nekoč ga je prijatelj vprašal, zakaj nikoli nobene ženske ne vpraša, koliko je stara. Odvrnil mu je:

„Dragi moj, rajši vprašam starca, kdaj bo umrl, kakor pa zrelo žensko, kdaj se je rodila. Verjemi mi, da je izmed teh dveh vprašanj drugo vse bolj nevarno!"

OOO

● Kardinal La Rue se je rogal francoskemu igralcu Dancourtu, češ da je komedijant, dokler mu ta ni zasolil:

„Saj ste vi tudi! Med nama ni nobene razlike: jaz sem komedijant v Parizu, vi pa v Vatikanu."

»Svet v plesu« dunajske Revije na ledu

V sredo se je v celovški Mestni hali začelo 6. gostovanje dunajske „Revije na ledu", ki bo trajalo do 9. marca z dnevno dvemi predstavami, in sicer ob 15. in 20. uri. Letošnji spored — „Svet v plesu" — je po splošnem mnenju kritike doslej najboljši in dosega višino, ki jo strokovnjaki smatrajo za absolutni višek.

Kakor vedno, je spored deljen v dva dela: za uvod se zvrstijo plesi raznih narodov — od valčka in kan-kana ter mazurke mimo bavarskega „Ländlerja" in polke do nizozemskih, japonskih, španskih in indijanskih plesov ter modernega bluesa. Sledijo slovanski plesi, nato pantomime iz dobe nemega filma in kot zaključek ljubezenska komedija iz sončne Italije; drugi del pa je povsem posvečen ljubezni ter se pod naslovom „Igra okoli ljubezni" dogaja na Madžarskem.

Poleg glasbe Roberta Stolza in preračunanih svetlobnih efektov dajejo „Svetu v plesu" edinstveno privlačnost seveda razkošni kostumi (za eno samo obleko je bilo potrebnih 50 metrov blaga!), v katere je bilo vloženih več kot dva milijona šilingov. Svet se ne predstavlja le v svojih plesih, marveč tudi v pestrih narodnih nočah.

Višek vsega pa so nedvomno umetniki sami, od svetovno znanih solistov do zadnjega člana baleta — vsi ena velika družina, ki nima para na svetu. To so vrhunski dosežki plesne umetnosti, akrobatike in komike, to je pestrost, ob kateri se triurni spored vse prehitro zvrsti pred očmi gledalcev.

Za dva tedna bo Celovec spet prizorišče dogodka, ki bo pritegnil mnoge desettisoče obiskovalcev od blizu in daleč. Vsem pa bo „Svet v plesu" dunajske Revije na ledu ostal v spominu kot izredno lepo doživetje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00 22.00

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjo — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalne športne novice — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 27. 2.: 8.05 Domači vrt — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Križana dekla — 16.00 Koroški pust — 17.30 Dragocenosti iz starega Dunaja — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Veseli fant, komična opera — 21.00 Klepetavka iz Saragose — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 28. 2.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Popevke od včeraj — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Pust na Koroškem — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Veselo petje, veselo igranje — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Veselaigra — 21.30 Venček melodij Jaquesa Offenbacha.

Ponedeljek, 1. 3.: 8.15 Glasba Richarda Straussa — 11.00 Pri muzikantih — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Kaj mislite vi? — 20.30 Vesele lovske zgodbe — 21.15 Operetni koncert.

Torek, 2. 3.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 11.00 Jodlarji — 15.45 Kulturne vesti — 18.00 Odaja mestne uprave — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Umetnost ponarejevalcev, ponarejevalci umetnosti — 20.15 Starodunajska parodija — 21.30 Za konec pusta.

Sreda, 3. 3.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 11.00 Ljudske viže — 15.30 Otroški zbori — 15.45 Mladi talenti — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Pepelnica umetnikov — 20.15 Koncert dunajskih filharmonikov.

Četrtek, 4. 3.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 11.00 Ljudske viže — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.05 In ljudje so tako dobri — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 5. 3.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 11.00 Ljudske viže — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 18.00 Koroški visokošolski tedni — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Godba je šla okoli sveta — 21.15 Orkestralni koncert.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med potjo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 27. 2.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Bodite čisto tiho — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Pariška obeceda — 14.40 Tehnični razgledi — 15.40 Reporterji med potjo — 16.00 Za delovno ženo — 17.10 Iz parlamenta — 18.30 Šeststo let dunajske univerze — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hit-parada.

Nedelja, 28. 2.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 10.15 Glasbena pestrost — 11.15 Orkestralni koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.20 Glasba po kosilu — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.30 Godci igrajo — 16.00 Otroška ura — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 18.25 Nazaj v šolsko klop — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Melodija za nedeljski večer — 20.00 Sto let Broadwaya.

Ponedeljek, 1. 3.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Veselo in zabavno — 16.00 Otroška ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 „Vesele ženske windsorske".

Torek, 2. 3.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 14.35 Pri nas doma — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zabavni zvoki iz Avstrije — 16.00 Esej v našem času — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Človek se smeji, živi in ljubi — 21.30 O tem lahko govorimo — 21.55 Športni zdravnik.

Sreda, 3. 3.: 6.05 Premislite prosimo sami — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 17.15 600 let dunajske univerze — 17.40 Domači zdravnik — 20.15 Vseh devet — 21.40 Popravi, kar so drugi zakrivili.

Četrtek, 4. 3.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 14.10 Pomembni orkestri — 14.35 Daljna obzorja — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Zlata in druga jabolka — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Zveneče platno — 20.00 Pozor, snemanje — 21.00 Človek kot osebnost.

Petek, 5. 3.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 „Zastopnik", slušna igra — 21.00 Poštni nabiralnik priložb.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 27. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 28. 2.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 1. 3.: 14.15 Poročila, objave — Žena in dom — Za športnike — 18.00 Odrsko ogledalo.

Torek, 2. 3.: 14.15 Poročila, objave — Za pustno veselje.

Sreda, 3. 3.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigrama.

Četrtek, 4. 3.: 14.15 Poročila, objave — Ljudski koledar.

Petek, 5. 3.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Iz ljudstva za ljudstvo — Mala davčna abeceda.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m
UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz

Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 27. 2.: 8.05 Poje Slovenski oktet — 9.25 Igrajo gojenci glasbenih šol — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Iz mestnega salona in kmečke izbe — 14.05 Iz francoskih baletnih odrov — 14.35 Voščila — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 V sobota zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 28. 2.: 8.00 Veseli tobogan — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Operni koncert — 18.07 Igrajo majhni zabavni ansambli — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 1. 3.: 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz narodne zakladnice — 10.35 Naš podlistek — 12.15 Čez hrib in dol — 14.05 S poti po Poljskem — 14.35 Voščila — 15.30 Zborovske skladbe — 17.05 Z opernega sveta — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Družba in čas — 20.00 Koncert Zagrebške filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 2. 3.: 8.05 Kvintet bratov Petrič — 9.25 Prizori iz Wagnerjeve opere „Tannhäuser" — 12.15 Nekaj veselih narodnih — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 15.30 V torek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Osebna izkaznica gospoda van Badabouna, radijska igra — 21.24 Serenadni večer.

Sreda, 3. 3.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Domače pesmi in napevi — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Arije iz italijanskih oper — 14.35 Kaj in kako pojo otroci — 15.30 Slovenske narodne in ponarodele — 17.05 Glasba z novega sveta — 18.45 Naš razgovor — 20.20 Tako pojo in igrajo v Budimpešti — 20.40 Lovci biserov, radijska igra — 22.10 Plesni zvoki.

Četrtek, 4. 3.: 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 9.25 Glasbena pravljica — 12.15 Domače pesmi in napevi — 12.30 Stara koncertna glasba — 14.05 Slovenski solisti v popularnih operah — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtkov večer — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 22.10 Od popevke do popevke.

Petek, 4. 3.: 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Novo na knjižni polici — 12.15 Pred domačo hišo — 14.35 Mali ansambli za pihala — 15.30 Izraelske narodne pesmi in melodije — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 20.30 Tedenski zunanjepolitični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza.

ORODJE
za gozdarstvo, polje, obrt in dom
Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.
Dobrla vas - Eberndorf
Vzame prodajalca in vajenca

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik; uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

RADIO TRST

Slovenske oddaje

Sobota, 27. 2.: 12.15 Kulturni odmevi — 15.00 Volan — 17.00 Pevski zbori Furlanije in Julijske krajine — 17.30 Pisani balonček — 19.15 Družinski obzornik — 20.35 Teden v Italiji — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 28. 2.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Sonce in dež v slovenski pesmi — 11.15 Pripovedka o Cerkniškem jezeru — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 14.30 Sedem dni po svetu — 20.30 Iz slovenske folklore — 21.00 Vabilo na ples.

Ponedeljek, 1. 3.: 12.15 Iz slovenske folklore — 17.20 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu — 18.30 Koncertisti naše dežele — 19.15 Plošče za vas — 20.35 Čarobna piščal, opera.

Torek, 2. 3.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 17.20 Italijanščina po radiu — 18.30 Sodobna simfonična glasba — 19.15 Kraška flora — 20.35 Kulturna prireditev — 22.20 Pustni ples.

Sreda, 3. 3.: 12.15 V Trstu pred 100 leti — 13.30 Prijetna srečanja — 18.30 Nove plošče resne glasbe — 19.15 Higiena in zdravje — 20.35 Simfonični koncert.

Četrtek, 4. 3.: 12.15 Za smeh in dobro voljo — 17.20 Italijanščina po radiu — 17.35 Iz albuma lahke glasbe — 19.15 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.35 Veter iz pampe, radijska fantazija.

Petek, 5. 3.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.30 Slovenski solisti — 19.00 Italija in Južni Slovani — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.30 Znanost in tehnika.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Nedelja, 28. 2.: 17.00 Za otroke — 18.20 Svet mladine — 19.00 Oknar — 19.30 Aktualni šport — 20.10 Poročila — 20.15 „Mož s cilindrom", glasbena komedija — 21.40 Poročila.

Ponedeljek, 1. 3.: 18.30 Poročila — 18.33 Francoščina — 19.00 Pouk za odrasle — 19.30 Čas v sliki s športom — 20.10 Hotel Viktorija — 21.40 Športno omizje — 22.40 Čas v sliki.

Torek, 2. 3.: 18.30 Poročila — 18.33 Angleščina — 19.00 Donavske zgodbe — 19.30 Čas v sliki — 20.05 „Usodna pustna noč", veseloigra — 22.25 Čas v sliki.

Sreda, 3. 3.: 11.00 Športno omizje, nato „Hotel Viktorija" — 17.00 Za otroke — 17.25 Fury — 17.50 Mala športna abeceda — 18.30 Poročila — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Mlini na veter, zginjajoča romantika — 20.15 „Kralj umira" — 21.30 Možje in sile: oba Roosevelta.

Četrtek, 4. 3.: 11.00 Šolska oddaja — 12.00 Kaj lahko postanem — 16.30 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 18.30 Poročila — 18.33 Angleščina — 19.00 Sportni kaleidoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Jeklena mreža — 21.40 Kaj mislite o tem — 22.40 Čas v sliki.

Petek, 5. 3.: 11.00 Jeklena mreža — 16.30 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 18.30 Poročila — 18.33 Novosti za ženo — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Žival v službi znanosti — 20.40 „Job", vsakdanja usoda — 20.10 Jazz iz Amerike — 22.35 Čas v sliki.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 27. 2.: 17.40 Kljukčeva domača naloga — 18.05 Zvoki v gibanju — 18.25 Obzornik — 18.45 Mladinska igra — 19.30 Vsako soboto — 19.45 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.40 Sprehod skozi čas — 21.10 Humoristična oddaja.

Nedelja, 28. 2.: 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Na črko, na črko — 11.30 Film za otroke — 19.00 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.45 Quiz — 22.00 Poročila.

Ponedeljek, 1. 3.: 11.40 Drava, vir električne energije — 16.40 Ruščina — 17.10 Govorimo angleško — 17.40 Francozi pri vas doma — 18.10 Risanke — 18.25 Obzornik — 18.45 Halo, tukaj Veselovi — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.30 Glasbena oddaja — 20.40 Tonkina edina ljubezen, drama — 21.40 Teleobjektiv — 22.05 Obzornik.

Sreda, 3. 3.: 17.10 Učimo se angleščine — 17.40 Film za otroke — 18.00 Slike sveta — 18.25 Obzornik — 18.45 Reportaža studia Skopje — 19.00 Kaleidoskop — 19.15 Opera skozi stoletja — 19.45 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Lirika — 20.45 Deset zadetkov — 21.45 Kulturna panorama — 22.45 Obzornik.

Četrtek, 4. 3.: 10.00 TV v šoli — 11.00 Francozi pri vas doma — 16.40 Ruščina — 17.10 Govorimo angleško — 17.40 Mendov spored — 18.25 Obzornik — 19.15 Glasbene marginalije — 19.45 Četrti četrtek, satira — 20.00 Dnevnik — 20.35 Poje Zehra Blović — 20.45 Ekran na ekranu — 22.25 Obzornik.

Petek, 5. 3.: 16.10 Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju — 17.10 Učimo se angleščine — 17.40 TV v šoli — 18.10 Skrivalnica, ki pripoveduje — 18.25 Obzornik — 18.45 Tribuna — 19.15 Narodna glasba studia Skopje — 19.45 TV akcija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Med ljudmi, sovjetski film — 22.25 Obzornik.

Vsaka zbirka
samo 25 šilingov

Na željo številnih ljubiteljev slovenske knjige smo izbrali še vrsto knjižnih zbirk po izredno nizki ceni. **Vsaka od teh zbirk obsega pet knjig in stane samo**

25 šilingov

- France Bevk: **TONČEK**
  Erik Hesselberg: **KON TIKI**
  Fran Levstik: **BESEDA SLOVENCEM**
  Ksaver Meško: **MLADIM SRCEM**
  Nikolaj Ostrovski: **KAKO SE JE KALILO JEKLO**
  Celotna zbirka obsega 862 strani
- Dr. Marij Avčin: **NAŠ ŠOLAR**
  Stanko Cajnkar: **RAZGOVORI**
  Maksim Gorki: **STARKA IZERGIL**
  Ciril Kosmač: **POMLADNI DAN**
  PRIRODA, ČLOVEK IN ZDRAVJE
  Celotna zbirka obsega 832 strani
- Friedrich Dürrenmatt: **SODNIK IN NJEGOV RABELJ**
  Cvetko Golar: **SRP IN KLAS**
  Miško Kranjec: **PISARNA**
  MLADOST V BOJU
  Ivo Zorman: **IZ OBROČA**
  Celotna zbirka obsega 656 strani
- Louis Aragon: **DOBRI SOSEDJE**
  Rok Arih: **ZIBELKA**
  Pavel Kunaver: **PIONIR V NARAVI**
  Jože Pahor: **HODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI**
  Ignazio Silone: **FONTAMARA**
  Celotna zbirka obsega 784 strani
- Ivo Andrič: **MOST NA ŽEPI**
  Dr. Marij Avčin: **NAŠ OTROČEK**
  Prof. I. F. Polak: **KAKO JE ZGRAJENO VESOLJSTVO**
  Mihail Šolohov: **ZORANA LEDINA**
  Katja Špur: **DVA STUDENCA**
  Celotna zbirka obsega 702 strani
- France Bevk: **MALI UPORNIK**
  IZBRANE SRBSKE NARODNE PRIPOVEDKE
  Juš Kozak: **BLODNJE**
  O'Flaherty: **IRSKE SLIKE**
  Veša Kvonesin: **SAJO IN NJENA BOBRA**
  Celotna zbirka obsega 734 strani
- Dr. Marij Avčin: **NAŠ NAJMLAJŠI**
  France Bevk: **ČRNI BRATJE**
  J. F. Perkonig: **UGRABLJENA STRD**
  A. S. Puškin: **POVESTI POKOJNEGA IVANA PETROVIČA**
  Rabindranat Tagore: **ŽETEV**
  Celotna zbirka obsega 512 strani
- Pierre Gascar: **KITAJSKA BREZ ZIDU**
  Jaroslav Hašek: **DOBRI VOJAK ŠVEJK**
  A. N. Kuprin: **PRIPOVEDKE**
  Vladimir Nazor: **ISTRANKE**
  SKRIVNOSTI ATOMA
  Celotna zbirka obsega 690 strani
- France Bevk: **MALI UPORNIK**
  Vladimir Kavčič: **SREČA NE PRIHAJA SAMA**
  Miško Kranjec: **POD ZVEZDO**
  Ivan Ribič: **ZGODBA O ZAKLADU**
  L. N. Tolstoj: **KAVKAŠKI UJETNIK**
  Celotna zbirka obsega 764 strani
- Cvetko Golar: **SRP IN KLAS**
  Iljin-Segal: **KAKO JE ČLOVEK POSTAL VELIKAN**
  Raymond Radiguet: **VRAG V TELESU**
  Alojzij Remec: **VELIKI PUNT**
  Jonathan Swift: **GULIVER**
  Celotna zbirka obsega 756 strani

Ker je vsaka zbirka na zalogi le v enem izvodu, priporočamo, da pohitite z nakupom.
Knjige lahko naročite tudi po pošti.
Plačilo možno po obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA" CELOVEC WULFENGASSE

DOBROPIS
99.101
Brezplačno presenečenje za vse, kateri hočejo dobro in poceni kupiti!
V nekaj dneh prejmete popolnoma brezplačno in neobvezno največji avstrijski dobavni katalog s skoraj 8000 ponudbami, če nam z dopisnico sporočite Vaš naslov. Nalepite ta dobropis na dopisnico in jo pošljite še danes na naslednji naslov:
Internationales Grossversandhaus
GRAZ **Moden Müller** Wienerstr. 286